

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2024 жылғы 11 сәуір

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы М.С. ӘШІМБАЕВ жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті Сенат депутаттары және отырысқа қатысушылар! Жұмысымызды бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Сенат отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті әріптестер, осы ретте бірқатар сенаторлардың өңірлерге барып, тасқынмен күреске белсенді атсалысып келе жатқанын атап өткім келеді. Әріптестеріміз табиғат апатының салдарын жою жұмыстарына тиісті мемлекеттік органдармен бірге қатысуда. Осындай сын сағатта осылай бүкіл ел болып жұмылып, сынақты бірге еңсереміз деп толық сенеміз.

Құрметті депутаттар, енді күн тәртібін бекітіп алайық. Күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса күн тәртібін дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі бірінші мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда қарау жөнінде.

Бұл заң бір топ Парламент депутаттарының бастамашы болуымен әзірленген.

Заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі Медебаев Советбек Тұрсынұлына беріледі.

МЕДЕБАЕВ С.Т. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Қарастырылып отырған заңның мақсаты халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі саласындағы заңнаманы, халықтың көші-қоны саласындағы мемлекеттік бақылау тетіктерін жетілдіру, төтенше жағдай кезінде азаматтардың құқықтарына кепілдіктерді қамтамасыз ету, сондай-ақ заңнамада орын алған құқықтық олқылықтарды жою болып табылады.

Заңның негізгі қамтитын мәселелері мыналар:

кәмелетке толмағандардың жыныстық тиіспеушілігіне қарсы қылмыстар үшін сотталған шетелдіктерге Қазақстан Республикасына кіруді және елдің азаматтығын алуды шектеу;

экстремистік немесе террористік әрекеттерге қатыстылығы бар шетелдіктердің елге кіруіне тыйым салу;

көші-қон саласындағы заңнаманың сақталуына мемлекеттік бақылауды жүзеге асыру тәртібін айқындау болып табылады. Мәселен, аумақтық ішкі істер органдары жүзеге асыратын шетелдік жұмыс күшін пайдаланатын заңды, жеке тұлғаларды тексеру тәртібі заңнамалық деңгейде бекітіледі, егер жеке басын куәландыратын құжаттарды және қолданылу мерзімі өткен басқа құжаттарды ұзарту немесе ауыстыру мүмкіндігі болмаса оларды төтенше жағдайларда пайдалану мәселесін реттеу. Мұндай құжаттар қолданылу мерзіміне қарамастан жарамды деп танылатын болады.

Қос азаматтықты болғызбау мақсатында Қазақстан азаматтығын алғаннан кейін басқа мемлекеттің азаматтығын растайтын құжаттарды пайдаланған жағдайда Қазақстан Республикасының азаматтығын жоғалтудың жаңа негізі енгізіледі. Айта кетсек, қолданыстағы заңнамада шет мемлекеттің азаматтығын алғаны үшін ғана Қазақстан азаматтығын жоғалтуды тіркеу көзделген.

Сонымен бірге заңда Қазақстан Республикасының Үкіметі айқындаған өңірлерге қоныс аударушылар үшін ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскелерін алуға жағдай жасауға бағытталған түзетулер ұсынылады.

Қоныс аударушыларға Үкімет айқындаған өңірлерде шаруа немесе фермер қожалығын жүргізу үшін жер учаскелері конкурстан тыс тәртіппен бес жылға дейінгі мерзімге уақытша қысқа мерзімді ақылы жер пайдалану (жалға алу) құқығымен берілетін болады. Егер қоныс аударушы осы өңірлерден тұрақты тұрғылықты жерін бастапқы бес жыл мерзім ішінде ауыстыратын болса, онда жер пайдалану құқығы тоқтатылады. Сонымен бірге қоныстану өңірлерінде бес жылдан астам уақыт тұратын қоныс аударушыларға жаңа мерзімге ұзақ мерзімді жер пайдалану шартын жасауға құқық беріледі.

Ерікті қоныс аударған адамдарға және олардың отбасы мүшелеріне бюджет қаражаты есебінен көшуге, тұрғын үйді жалдауға және коммуналдық қызметтерді төлеуге, тұрғын үйді сатып алуға төленетін субсидияларды банктер мен басқа да қаржы ұйымдары алдындағы кредиттік міндеттемелері бойынша өндіріп алудан қорғауға бағытталған нормалар бекітіледі. Атап айтсақ, аталған материалдық көмекті пайдалануда тыйым салынбайды және өзге де шектеулер қойылмайды.

Қандас мәртебесін және Қазақстан азаматтығын жеңілдетілген тәртіппен алуға үміткерлердің жеке басын куәландыратын немесе ұлтын растайтын басқа да құжаттарда тиісті жазба болмаған жағдайларда оны айқындау рәсімін жетілдіруге бағытталған түзетулер ұсынылады. Атап айтқанда, Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне ұлты қазақ екенін айқындау ережесін әзірлеу және бекіту жөніндегі өкілеттік бекітіледі. Осы мәселе бойынша шешімді жергілікті атқарушы орган ұлты қазақ екені туралы мәселелерді қарау жөніндегі комиссия құру арқылы қабылдайтын болады.

Ғылыми дәрежесі бар қандастарға қандас мәртебесін алған сәттен бастап бес жыл ішінде қоныстандыру өңірінен басқа өңірлерге мемлекеттік жәрдемақыны қайтармай өз еркімен көшу құқығы енгізіліп отыр.

Қандастарды қабылдаудың аумақтық квотасына қандастардың жесірлері мен олардың ортақ балаларын да енгізу мүмкіндігі көзделеді.

Бұдан басқа қаралып отырған заңмен қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде бейнебақылау жүйесін, сол сияқты оның компонентін қасақана жойғаны немесе бүлдіргені үшін қылмыстық жауаптылық енгізіледі.

Түзетулер Қазақстан Республикасының Қылмыстық және Қылмыстық-процестік кодекстеріне енгізіледі, олар мыналарды:

Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексіне қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде бейнебақылау жүйесін, сол сияқты оның компонентін қасақана жойғаны немесе бүлдіргені үшін қылмыстық жауапкершілікті қарастыратын жаңа 428-1-бабын енгізуді;

Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексінде Қазақстан Республикасының Қылмыстық кодексінің 428-1-бабы бойынша тергеуді және сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын уәкілетті органдарды анықтауды көздейді.

Статистикалық мәліметтерге назар аударсақ, 2023 жылы елге келгендер саны 25,3 мың адамды, кеткендер саны 16 мың адамды құрады.

Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрлігінің деректері бойынша 2023 жылы уақытша тұруға 584 мың 588 рұқсат берілді, елге кіру үшін 55 мың 91 шақыру ресімделді, 56 мың 427 виза берілді.

Қазақстан азаматтығына 26,8 мыңнан астам адам қабылданды. Оның ішінде қандастардың саны 20,5 мыңнан асты, оның ішінде Өзбекстан (13 мың 244 немесе 64 пайыз), Қытай Халық Республикасы (2 мың 768 немесе 13,5 пайыз), Түрікменстан (1 мың 778), Ресей (1 мың 313), Моңғолия (802).

Өткен жылы 16 мың 28 адам Қазақстан азаматтығынан айырылды.

Сондай-ақ 32 жыл ішінде Қазақстанға 1 миллион 128 мың этникалық қазақ оралып, қандас мәртебесін алғанын атап өткен жөн, бұл ел халқының 5,6 пайызын құрайды.

Құрметті әріптестер! Сенаттың тұрақты комитеттерінен заңның тұжырымдамасы бойынша ескертулер мен ұсыныстар келіп түскен жоқ.

Құрметті Төраға, құрметті әріптестер! Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитеті Сенат Регламентінің 58-тармағын басшылыққа ала отырып, заңды бірінші оқылымда мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер, заң бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз депутат Нұғманов Амангелді Шайхоллаұлына беріледі.

НҰҒМАНОВ А.Ш. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігіне арналады.

Заңда халықтың көші-қоны саласындағы заңнаманы жетілдіру жөніндегі нормалар көзделген.

Бірінші. Иеліктен шығару құқығынсыз, ең төменгі мөлшерден аспайтын, конкурстан тыс тәртіппен бес жылға дейінгі мерзімге уақытша өтеулі жер пайдалану (жалға алу) құқығымен ауыл шаруашылығы мақсатына арналған жер учаскелерін алуда қоныс аударушылар үшін жағдайлар жасалады.

Екінші. Ерікті көшушілерге, оның ішінде жұмыс қолы жеткілікті өңірлерден жұмыс қолы тапшы өңірлерге қоныс аударушыларға арналған мемлекеттік субсидияларды қорғауды жүзеге асыру мақсатында еліміздің банктері мен қаржылық ұйымдарының тарапынан кредиттік қарыз берешегі ретінде алдырмау үшін көрсетіліп жатқан шаралар.

Сонымен қатар баршаға мәлім болғандай, оңтүстіктен солтүстікке өз еркімен қоныстандырудың 2017 жылдан бері жұмыс істеп келе жатқан бағдарламасынан күтілетін оң нәтижелерге айтарлықтай қол жеткізілген жоқ. Бұл көрсеткіштер еліміздің барлық өңірлерінің тұрақты дамуын қамтамасыз ету үшін халықты көшіру жағдайларын ынталандыру мен жақсартудың жаңа шараларын одан әрі әзірлеу қажеттігін көрсетеді.

Сенат қабырғасында «Өңір» тобы осы мәселені жан-жақты талқылап, көп ұсыныстар енгізілген болатын. Алдағы уақытта пайдаланылады деген үміттеміз.

Менің сұрағым:

1) осы заңда көзделген шаралар қоныс аударушылар үшін қаншалықты тиімді және тартымды?

2) солтүстік өңір елді мекендерінің тартымдылығын жақсарту үшін Үкімет тарапынан экономикалық, әлеуметтік сипатта қандай қосымша шаралар қабылдау көзделген? Рақмет.

ТӨРАҒА. Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау бірінші вице-министрі Сарбасов Ақмәди Әділұлы, жауап беріңіз.

САРБАСОВ А.Ә. Қайырлы күн, құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті сенаторлар! Сұрағыңызға рақмет.

Баршаңызға мәлім, солтүстіктегі аймақтарда халықтың азаюы байқалады. Соңғы жылды алсақ, сегіз аймақтан шетелге 170 мың адам көшіп кетті. Бұның бірнеше себептері бар, соның ішінде этно-мәдени себептер, оған қоса жаңа ғана сіз айтқандай, осы аймақтардың әлеуметтік-экономикалық дамуына байланысты мәселелер де бар.

Айта кететін жайт, осы жылдары оңтүстік облыстардан солтүстік өңірлерге 59 мың адам көшіп келді. Бұл тек бір бағдарлама бойынша. Оған қоса жастарға арналған бағдарламалар бар: «Серпін», «Дипломмен ауылға», «Ауыл аманаты», «Ана мен бала». Осы бағдарламаларға 20 мың адам қатысты. Бұл бағдарламалардың барлығы Президент Жарлығымен бекітілген 2010 жылға дейінгі болжамды схеманың (Прогнозная схема территориально-пространственного развития страны) бір бөлігі болып табылады.

Осы заңда көрсетілген шараларды қоссақ, қазіргі кезде қоныс аударушыларға 20-дан аса мемлекеттік қызмет түрі көрсетіледі. Жалпы, осы қоныс аударушыларды қолдау шараларының арқасында халықтың саны 40 пайызға толықты. Мы восстановили таким образом.

Бұл жұмысты біз жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп әрі қарай жалғастырып, күшейтеміз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Ақмәди Әділұлы, Амангелді Шайхоллаұлының сұрағының екінші бөлігінде ары қарай тағы да не істейсіздер, сіздер ұсынып отырған шаралар жеткілікті бола ма, жеткіліксіз бола ма, ары қарай бағыттар бойынша, мысалы, несие беру бар, оқуға түсулеріне мүмкіндіктер ашу сияқты басқа да мүмкіндіктер бола ма, сол жағын пысықтап жатырсыздар ма деген сұрақтар болды, соған жауап берсеңіз.

САРБАСОВ А.Ә. Қазір ме?

ТӨРАҒА. Қазір жауап бере алмасаңыз, онда сұрақтың екінші жартысына жауапты жазбаша беріңіз.

САРБАСОВ А.Ә. Жақсы. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сұрақ қою үшін сөз депутат Аққожина Бибігүл Бүркітқызына беріледі.

АҚҚОЖИНА Б.Б. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован представителю Министерства внутренних дел.

Рассматриваемым законом вносится дополнение в статью 48 Закона «О миграции населения» в части оснований для отказа иммигранту во въезде в Республику Казахстан, если он совершил преступление против половой неприкосновенности несовершеннолетнего.

Ответьте, пожалуйста, на следующие вопросы.

Какова международная практика в регламентировании данного вопроса?

Почему в данную норму не вошли другие основания для отказа иммигранту во въезде в Республику Казахстан при совершении других тяжких преступлений?

Ведется ли отдельный учет органами внутренних дел иммигрантов, привлекавшихся ранее к ответственности за совершение уголовного или административного правонарушения на территории страны выбытия?

ТӨРАҒА. Ішкі істер министрінің орынбасары Лепеха Игорь Владимирович, жауап беріңіз.

ЛЕПЕХА И.В. Спасибо за вопросы.

Первое. Не только этой категории будет запрещено во въезде, там определен целый ряд категорий:

лица, которые состоят в организованных преступных группах;

лица, совершившие тяжкие преступления;

лица экстремистской направленности и так далее.

Там целый ряд категорий, которым будет запрещен въезд в страну.

Второе. В принципе, эта практика распространена во всем мире, здесь нет ничего нового. Если мы выдворяем гражданина, то ставим ему запрет на въезд в страну. Этот запрет будет находиться в наших системах, системе Миграционной полиции, системе «Беркут». И в дальнейшем мы будем контролировать, если это лицо будет въезжать в страну, автоматически будет выставляться запрет, этот гражданин не попадет в страну. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Қапбарова Айгүл Жарылқасынқызына беріледі.

ҚАПБАРОВА А.Ж. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Менің сұрағым да Ішкі істер министрлігінің өкіліне.

Қаралып жатқан заңда қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде бейнебақылау жүйесін, сол сияқты оның құрамдас бөлігін әдейілеп жойғаны немесе бүлдіргені үшін қылмыстық жауапкершілік енгізіледі.

Мемлекет басшысының 2020 жылғы 1 қыркүйектегі Жолдауында айтылған тапсырмасын орындау аясында Ішкі істер министрлігіне пенитенциарлық мекемелерде үздіксіз бейнебақылау енгізу жұмыстары бойынша 9,3 миллиард теңгеден астам бюджет қаражаты бөлінген. Оған қарамастан сіздер ұсынған ақпаратқа сәйкес іс жүзінде аталған бақылау жүйелерін әдейілеп істен шығару фактілері орын алуда. Мәселен, 2015 – 2022 жылдар аралығында сотталғандар 824 бейнекамераны, 2023 жылы 562 бейнекамераны істен шығарыпты.

Осыған байланысты мынадай сұрақтар туындайды. Мемлекетке материалдық зиян келтіруден басқа заңмен ұсынылып отырған қылмыстық құрамның қоғамдық қауіптілігі қандай?

Қылмыстық кодекске жеке бапты енгізбей-ақ бөтеннің мүлкін қасақана жойғаны немесе бүлдіргені үшін жауапкершілікті белгілейтін қолданыстағы Қылмыстық кодекстің 202-бабына сәйкес сотталғандардың құқыққа қайшы әрекеттерін саралауға болмай ма? Рақмет.

ТӨРАҒА. Игорь Владимирович, пожалуйста.

ЛЕПЕХА И.В. Сұрағыңызға рақмет.

Что касается статьи 202, там квалифицирующий признак – вред свыше 200 МРП, это порядка 700 тысяч тенге. Понятно, что наши камеры стоят гораздо дешевле, 70-100 тысяч тенге. Поэтому под эту статью не подпадает. На сегодня эти граждане несут только дисциплинарную ответственность.

Вы правильно назвали цифры. Но я подчеркнул бы еще один момент. Фактически мы начали массово ставить камеры только с позапрошлого года, поэтому эта проблема нарастает. У нас только за прошлый год порядка 600 камер было повреждено.

И основной момент, что все-таки преступления направлены не на порчу имущества, а на существующий порядок управления, то есть это совершенно другой уровень преступления. Зачастую камеры портятся именно для того, чтобы либо скрыть, либо в дальнейшем совершить какие-то противоправные деяния. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Лукин Андрей Ивановичке беріледі.

ЛУКИН А.И. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован заместителю Министра внутренних дел генералу Лепехе.

После принятия и подписания рассматриваемого закона въезд в Казахстан будет запрещен для тех иностранцев, которые ранее совершили тяжкое или особо тяжкое преступление на территории Республики Казахстан и переданы своему государству на основании международных договоров о передаче осужденных лиц. Аналогичные поправки предусмотрены и в Законе «О миграции населения». Но такие международные договоры на сегодня заключены и ратифицированы Республикой Казахстан с немногими странами мира.

Между тем согласно Уголовно-процессуальному кодексу передача осужденных и отбывающих наказание в Казахстане иностранцев возможна и на основании взаимного согласия Генерального Прокурора Республики Казахстан с компетентными органами и должностными лицами иностранного государства.

В этой связи возникает вопрос. Как будет осуществляться правовое регулирование, если иностранец совершил преступление на территории Казахстана, но при этом отсутствует международный договор, то он не может быть выдан государству своей гражданской принадлежности, соответственно, въезд ему должен быть разрешен? Ведь Закон «О миграции населения» предусматривает только одно основание выдачи иностранца, тогда как Уголовно-процессуальный кодекс предусматривает и другие основания. Благодарю.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, Игорь Владимирович.

ЛЕПЕХА И.В. Спасибо за вопрос.

Андрей Иванович, в этом случае у нас есть такое право: в гражданском порядке мы инициируем выдворение гражданина, который совершил преступление на нашей территории, после отбытия наказания и сразу ставим запрет на его пребывание.

В прошлом году у нас было более 30 таких гражданских исков, в этом году было уже семь исков. В случае если не подпадает под действие договора, мы используем такой механизм. Спасибо.

ТӨРАҒА. В целом вопросы есть. Мне кажется, Андрей Иванович правильно поднимает вопрос о возникновении определенных правовых пробелов в этой части. Поэтому давайте до второго чтения, Андрей Иванович, еще раз этот вопрос посмотрим, по необходимости, может быть, с Министерством внутренних дел какие-то поправки подготовим.

Басқа сұрақтар жоқ.

Рақмет, Советбек Тұрсынұлы. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Толамисов Амангелді Ғабдылқарімұлына беріледі.

ТОЛАМИСОВ А.Ғ. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті депутаттар! Қаралып отырған заң көші-қон, сыртқы және ішкі көші-қон ағынын мемлекеттік реттеу, ұтымды қоныстандыру саласындағы заңнамалық базаны одан әрі жетілдіруді көздейді. Атап айтқанда, ұсынылып отырған шаралар көші-қон саясатын тиімді іске асыруға, Қазақстан өңірлерінің экономикалық және

еңбек қажеттілігіне қарай көші-қон ағынын тиімді бөлуге, жұмыс күші көп оңтүстік өңірден еңбек ресурстарына қажеттілігі жоғары өңірлерге қоныстануды ынталандыруға және жоғары білікті шетелдік жұмыс күшін тартуға ықпал ететін болады.

Айтылғандарды ескере келе, мен қаралып отырған заңды жалпы қолдай отырып назарларыңызды келесі мәселелерге аударғым келеді.

Қазақстан Республикасының Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігі Ұлттық статистика бюросының мәліметі бойынша ұзақ уақыт бойы ішкі көші-қон халықтың ауылдық елді мекендерден қалалық жерлерге қоныс аударуымен сипатталды. Мәселен, 2022 жылы 348 мың 162 адам ауылдан қалалық жерге келген, ал қаладан ауылдарға 132 мың 702 адам көшкен.

Еңбек ресурстарын дамыту орталығының деректері бойынша қосымша шаралар қабылданбаса халықтың өңірлер бөлінісінде біркелкі бөлінбеуі күшейетін болады. Мысалы, 2050 жылға қарай сегіз өңірдегі халық саны 869 мың адамға қысқарып, қалған өңірлерде 9 миллион адамға өсуі ықтимал, урбанизация деңгейі 67 пайызға дейін жетуі мүмкін. Қала халқының саны 6,6 миллион адамға немесе 55 пайызға өседі деп күтілуде, ал ауылдық жерлерде өсім 1,5 миллион адамға немесе 21 пайызға жетеді, бұл жұмыс күшінің тапшылығына әкеледі.

Қазіргі уақытта Қазақстанның әртүрлі өңірлерінде халықтың табиғи өсуінде және көші-қон ағынында әртүрлі динамика байқалады. Мысалы, Солтүстік Қазақстан облысынан басқа барлық өңірлерде оң табиғи өсім байқалады. Сонымен қатар көші-қонның оң сальдосы тек кейбір өңірлерде, соның ішінде Алматы және Маңғыстау облыстарында, Астана, Алматы және Шымкент қалаларында байқалады.

Өңірлік бөліністе көшіп-қонушылар ағынының біркелкі болмауы байқалады, яғни ауылдық жерлерден облыстар мен аудан орталықтарына, өңірлерден Алматы, Астана және Шымкент сияқты ірі қалаларға бағытталған. Эмигранттардың ең көп саны Қостанай, Қарағанды және Павлодар облыстарынан негізінен ТМД елдеріне кетеді. Көшіп кетушілердің ең аз саны Маңғыстау, Түркістан және Қызылорда облыстарында тіркелген.

Осылайша елдің әртүрлі аймақтары арасында айтарлықтай теңгерімсіздік бар – солтүстік-шығыс және орталық аймақтарда халық азайса, ал оңтүстік-батыс аймақтар мен ірі қалалардың халқы өсуде. Бұл жағдай әсіресе техникалық мамандықтар бойынша жұмыс күшінің тапшылығына әкеледі. Осыған байланысты заңда көзделген нормалар азаматтарды конкурстан тыс тәртіппен шаруа және фермер қожалығын жүргізу үшін жер учаскелерін алу құқығын беру жолымен жұмыс күші артық өңірлерден еңбек тапшылығы бар өңірлерге көшіру үшін жағдай жасау, оларға материалдық көмек беру маңызды мәнге ие. Сонымен қатар біздің ойымызша еңбек тапшылығы бар өңірлерді одан әрі әлеуметтік және экономикалық қолдау, сондай-ақ арнайы бағдарламаны немесе инфрақұрылымдық жобаларды әзірлеу қажет.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заң бойынша шешім қабылдайық.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша

өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Бас комитетке заңды екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Осы мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі келесі екі мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда қарау жөнінде.

Бұл екі заң да бір топ Парламент депутаттарының бастамашы болуымен әзірленген.

Заңдар бір-бірімен байланысты, сондықтан бас комитет оларды бірге қарауды ұсынып отыр. Қарсылық жоқ па, әріптестер?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса екі заң бойынша баяндама жасау үшін сөз Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі Асанова Жанна Бейсентайқызына беріледі.

АСАНОВА Ж.Б. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер мен қатысушылар! Қарауға ұсынылып отырған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға Мемлекет басшысының 2023 жылғы 1 қыркүйектегі «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты Жолдауын іске асыру мақсатында Парламент Мәжілісі депутаттары бастамашылық жасады.

Аталған жолдауда Мемлекет басшысы кәмелетке толмағандарға жасалған зорлық-зомбылықтың кез келген түріне қатысты жазаны қатаңдату, сондай-ақ білім беру мекемелерінде психологиялық қолдау қызметін институционалдық түрде күшейтуді, бірыңғай сенім телефонын ұйымдастыруды және зорлық-зомбылық пен буллинг құрбандарына көмек көрсетуге арналған бағдарлама әзірлеуді тапсырған болатын. Аталған тапсырмалар қарауға ұсынылған заңдарда көрініс тауып отыр.

Жалпы алғанда, заңдар мемлекеттік отбасы саясатының құқықтық, әлеуметтік, институционалдық және өзге де негіздерін жетілдіруге және әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қорғауды күшейтуге, олардың қауіпсіздігін бұзғаны үшін әкімшілік

және қылмыстық жауапкершілікті қатаңдатуға, отбасылық-тұрмыстық саладағы зорлық-зомбылықтың алдын алуға бағытталған.

Қазіргі уақытта тұрмыстық зорлық-зомбылық саласында қалыптасып отырған жағдай мен оның статистикалық көрсеткіштері осы саладағы құқық бұзушылықтарды криминалдандыруды, құқық бұзушылықтың қоғамдық қауіптілік дәрежесіне сәйкес келетін жаза тағайындауды және жазаның бұлтартпастығын қамтамасыз ететін тиімді құқықтық база қалыптастыруды талап етіп отыр.

Осыған орай Қылмыстық кодекске келесі түзетулер енгізіледі:

кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылыққа байланысты қылмыс жасаған адамға оған кодекстің Ерекше бөлігінде көзделгеннен неғұрлым жеңіл жаза тағайындауға тыйым салынады;

кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылыққа байланысты қылмыстар бойынша, сондай-ақ кодекстің 108-1 (денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру) және 109-1 (ұрып-соғу) баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтар татуласқаннан кейін қайталап жасалған жағдайларда тараптардың татуласуына жол берілмейді;

денсаулыққа қасақана ауыр зиян келтіруді, денсаулыққа қасақана ауырлығы орташа зиян келтіруді жасағаны үшін бас бостандығын шектеу түріндегі балама жаза алынып тасталады және бас бостандығынан айыру түріндегі жаза белгіленеді;

жас баланы өлтіргені үшін (99-бап), жас балаға қатысты зорлау әрекеттерін жасағаны үшін (120-бап) және жас балаға қатысты сексуалдық сипаттағы зорлық-зомбылық әрекеттері үшін (121-бап) Қылмыстық кодекстің қолданыстағы нормаларында көзделген басқа балама жазалау шараларын алып тастау арқылы өмір бойына бас бостандығынан айыру түріндегі жаза белгіленеді;

16 жасқа толмаған тұлғаларға сексуалдық сипаттағы тиісу үшін жауапкершілік енгізіледі;

өзін-өзі өлтіруге көндіру немесе өзін-өзі өлтіруге ықпал еткені үшін қылмыстық жауапкершілік енгізіліп, Қылмыстық кодекс жаңа қылмыс құраммен толықтырылады;

шектелмеген адамдар тобында өзін-өзі өлтіруге бару шешімін қоздыру мақсатында ақпаратты қасақана түрде таратқаны үшін қылмыстық жауапкершілік енгізіледі;

қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамның жүріс-тұрысына сот қолданатын ерекше талаптарды (психологиялық көмек көрсету, алкогольдік ішімдіктерді ішуге тыйым салу және тағы басқа) белгілейтін жаңа бап енгізіледі;

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен Қылмыстық кодекске ауыстыру арқылы денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіргені және ұрып-соққаны үшін қылмыстық жауапкершілік енгізіледі.

Қылмыстық кодекске енгізіліп жатқан өзгерістердің мақсаты құқық бұзушылықтардың алдын алу және азаматтардың жауапкершілігін күшейту, оның ішінде балаларға қатысты жасалған құқық бұзушылықтар үшін жазалау шараларын қатаңдату.

Сонымен қатар заңдар мынадай негізгі ережелерді қарастырады:

«Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Кодексте отбасын қолдау орталықтарының құқықтық мәртебесі және олардың атқаратын қызметтері туралы, отбасы, әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғау мәселелері бойынша ақпараттық-анықтамалық

және психологиялық көмек көрсету жөніндегі «111» байланыс орталығы туралы нормалар бекітіледі;

денсаулық сақтау саласындағы уәкілетті органға күш қолдана отырып, әкімшілік, қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамдарға денсаулық сақтау ұйымдарында психологиялық көмек көрсету тәртібін әзірлеу және бекіту жөніндегі құзырет беріледі;

балалардың құқықтарын қорғау мақсатында Кәсіпкерлік кодексте меншік нысанына және ведомстволық бағыныстылығына қарамастан интернаттық ұйымдарда, білім беру ұйымдарында, баланың құқықтарын қорғау жөніндегі функцияларды жүзеге асыратын ұйымдарда, сондай-ақ стационар, жартылай стационар жағдайларында мүгедектігі бар адамдарға арнайы әлеуметтік қызметтер көрсететін ұйымдарда алдын ала ескертусіз мемлекеттік бақылау жүргізуді көздейтін нормаларды енгізіледі;

Еңбек кодексінде жұмыс берушінің тұрмыстық зорлық-зомбылықтан зардап шеккендерге арналған әлеуметтік қызметтер көрсететін ұйымдарда болу уақытында қызметкерге күнтізбелік 30 күнге дейінгі мерзімге жалақысы сақталмайтын демалысты беру жөніндегі міндет белгіленеді;

арнайы әлеуметтік қызмет көрсету жөніндегі қызметтің сапасын арттыру мақсатында оны лицензиялауды енгізу, сондай-ақ балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында кәмелетке толмағандарға білім беру-сауықтыру қызметтерін лицензиялау енгізіледі;

«Қазақстан Республикасындағы баланың құқықтары туралы» Заңда облыстың, республикалық маңызы бар қаланың, астананың баланың құқықтары жөніндегі өңірлік уәкілінің құқықтық мәртебесі мен өкілеттіктері бекітіліп, сондай-ақ уәкілетті органға зорлық-зомбылыққа, қатыгездікке және буллингке ұшыраған кәмелетке толмағандарға көмек көрсету бағдарламаларын әзірлеу және бекіту жөніндегі құзырет беріліп отыр;

неке және отбасы институтын нығайту, әлеуметтік-экономикалық қолдау, қиын өмірлік жағдайға тап болған адамдарға (отбасыларына) жан-жақты қолдау көрсетуді анықтау және ұйымдастыру бойынша жергілікті өкілді және атқарушы органдардың құзыретін кеңейту көзделеді;

«Автомобиль көлігі туралы» Заң баланың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында 16 жасқа толмаған, ата-анасы немесе басқа да заңды өкілдері ертіп жүрмеген баланы қоғамдық көліктен мәжбүрлеп түсіруге тыйым салатын нормамен толықтырылып отыр;

кәмелетке толмағандардың құқыққа қайшы іс-әрекеттер жасауы немесе оларға қатысты осындай іс-әрекеттердің жасалу фактілері туралы құқық қорғау органдарына дереу хабарлау, педагогикалық тұрғыда баса назар аударуды талап ететін білім алушылар мен тәрбиеленушілерді мектепшілік есепке алуды жүргізіп, уақытылы қолдау көрсету функциялары білім беру ұйымдарына жүктеледі;

өмірде қиын жағдайға ұшыраған адамдарды (отбасыларды) ерте анықтау және оларға қолдау көрсетуді ұйымдастыру жөніндегі мобильдік топтарды құру және олардың қызметі туралы нормалар енгізіледі.

Осылайша заңдармен барлық азаматтардың, оның ішінде әйелдер мен балалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау шараларының тиімділігін арттыруға бағытталған әлеуметтік сипаттағы маңызды нормалар қарастырылып отыр.

Негізгі заң Қазақстан Республикасының он бес заңнамалық актісіне, оның ішінде жеті кодекс пен сегіз заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізуді көздейді.

Ілеспе заң Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске түзетулер енгізуді көздейді. Кәмелетке толмағандарды жәбірлеу (буллинг, кибербуллинг) және 16 жасқа толмаған баланы қоғамдық көліктен мәжбүрлеп түсіріп кеткені үшін әкімшілік жауапкершілікті және басқа да түзетулерді көздейді.

Зандар заң бастамашыларының, Сенаттың тұрақты комитеттері депутаттарының, Сенат Аппараты қызметкерлерінің, мүдделі мемлекеттік органдардың, сарапшылардың, ғылыми қоғамдастық өкілдерінің қатысуымен өткен жұмыс тобының 15 отырысында жан-жақты қаралып, талқыланды.

Сенаттың тұрақты комитеттерінен заңдардың тұжырымдамасы бойынша ескертулер мен ұсыныстар келіп түскен жоқ.

Құрметті Төраға, құрметті әріптестер! Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитеті Қазақстан Республикасы Парламенті Сенаты Регламентінің 58-тармағын басшылыққа ала отырып, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Құрметті әріптестер заңдар бойынша сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз депутат Қыдырәлі Дархан Қуандықұлына беріледі.

ҚЫДЫРӘЛІ Д.Қ. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Қоғамда зорлық-зомбылыққа мүлдем төзбеу мәдениеті қалыптасып, орнығу үшін қарастырылып отырған заң маңызды. Сондықтан заңды қолдаймын және әріптестерді қолдауға шақырамын. Десек те толғандыратын мәселелер бар.

Бірінші сұрағым Оқу-ағарту министрлігі мен Ішкі істер министрлігіне.

Заңның тұжырымдамалық ережелерінің бірі – денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіру мен ұрып-соғуды Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстен Қылмыстық кодекске ауыстыру арқылы қылмыс санатына жатқызу.

«Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Кодекс нормаларына сәйкес ата-аналар өз баласының, жұбайының, не отбасының басқа да мүшелерінің өміріне немесе денсаулығына қарсы қасақана қылмыстық құқық бұзушылық жасаған кезде ата-ана құқықтарынан айырылады. Бұл белгілі. Осы ретте бізге келіп жатқан өтініш-хаттарда айрықша алаңдаушылық білдірілетін жайт, яғни ата-ананың балаға қатысты Қылмыстық кодекстің жаңа 108-1 және 109-1-баптарында көзделген қылмыстық құқық бұзушылықтарды жасауы оны автоматты түрде ата-ана құқығынан айыруға әкеп соқтырмай ма?

Екінші сұрақ Бала құқықтары жөніндегі уәкіл Динара Болатқызына.

Балаларға қатысты зорлық-зомбылықтың алдын алу үшін түсіндіру, оңалту және профилактика жұмыстарымен кешенді түрде айналысу қажет екені белгілі. Заңда өз

өкілеттігі шеңберінде осындай жұмыстарды атқарып жүрген Бала құқықтары жөніндегі уәкілдік институттың мәртебесін айқындау және оның мүмкіндігін арттыру қарастырылған. Осыған орай заң көрсетілген құқықтық тетіктер уәкілдікті нығайту үшін жеткілікті ме? Рақмет.

ТӨРАҒА. Маңызды сұрақтар қойылып жатыр.

Бала құқықтары жөніндегі уәкіл Зәкиева Динара Болатқызы, алдымен сіз бастаңыз. Басқа сұрақтарға әріптестеріңіз жауап береді.

ЗӘКИЕВА Д.Б. Сұрағыңызға рақмет.

Құрметті Дархан Қуандықұлы, сіз атап өткендей, әйелдер құқықтары мен балалардың қауіпсіздігіне қатысты заң жобасында өңірлік бала құқықтары жөніндегі уәкілдерге қатысты біраз норма көзделген. Жалпы, қазіргі таңда әр өңірде өңірлік бала құқықтары жөніндегі уәкіл бар. Олар бір жылдан бері жұмыс істеп келеді, алайда бұл институт заңмен бекітілмеген, сол себептен жұмыс барысында біраз кедергі бар. Мысалы, мекемелерге кіруіне байланысты және қылмыстық істер бойынша мемлекеттік органдармен жұмыс істеуіне байланысты сұрақтар мен қиындықтар туындайды. Сондықтан ұсынылған түзетулер, біріншіден, бұл мәселелерді шешеді, екіншіден, жалпы өңірлік бала құқықтары жөніндегі уәкілдердің мәртебесін және құзыретін заңмен бекітеді. Мұның бәрі Бала құқықтары жөніндегі уәкіл институтын және балалардың құқықтарын қорғау жүйесін нығайтады.

Атап өту керек, талқылау барысында Бала құқықтары жөніндегі уәкіл институтын қаржыландыру туралы сұрақтар туындады. Қазіргі таңда Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары жөніндегі уәкіл және өңірлік уәкілдер қоғамдық негізде жұмыс істеп келеді, алайда бұл бағытқа қаражат қарастырылмаған.

Жалпы, осы заң жобасының аясында біздің басты мақсатымыз – отбасыларға, балаларға көмек көрсететін инфрақұрылым құру. Атап айтқанда, әр өңірде отбасын қолдау орталықтарын ашу, психологиялық орталықтарды ашу. Себебі бұл іс-шаралар зорлық-зомбылықтың алдын алу және отбасыларды қиын жағдайдан шығару бойынша бірыңғай жүйені қалыптастырады. Сол себептен бұл заң жобасының аясында біз ең алдымен осы іс-шараларға, осы нормаларға қаражат бөлуді сұрадық.

Сонымен қатар қазіргі таңда біз Оқу-ағарту министрілігімен және әкімдіктермен қамқоршылық қызметкерлерінің санын көбейту бағытында жұмыс істеп келеміз. Бұл бағытқа да тиісті қаражат бөлінетін болады.

Аталған себептерге сәйкес Бала құқықтары жөніндегі уәкіл институтын нығайту үшін ұсынылған түзетулер әзірге жеткілікті деп санаймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Оқу-ағарту вице-министрі Оспан Еділ Сабырұлы, енді сіз өз тарабыңыздан қойылған сұрақтарға жауап беріңіз.

ОСПАН Е.С. Рақмет.

Құрметті Дархан Қуандықұлы, заң жобасын қолдағаныңыз үшін рақмет.

Сұрағыңызға байланысты айтсақ, жалпы қазіргі қолданыстағы заңнамаға сәйкес ата-аналар құқығынан айырудың негізгі себептерінің бірі ата-аналардың өз балаларына қатысты қасақана қылмыстық құқық бұзушылықтар жасауы болып табылады. Десек те біз ескеруіміз керек, осындай жағдайларға тап болған отбасыларды қиын жағдайдан шығару бойынша алдын ала жұмыстар жүргізіледі. Ол – кәмелетке толмағандардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссиялардың аясында жүргізілетін жұмыстар, отбасыларды қолдау орталықтары мен психологиялық қолдау орталықтары арқылы жүзеге асырылатын жұмыстар.

Мұндай жағдайлар орын алған кезде ата-аналар құқығынан айыру тек қана соттың шешімімен және қылмыстық іс-әрекеттер дәлелденген жағдайда ғана іске асырылады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Игорь Владимирович, что можете ответить по лишению родительских прав?

ЛЕПЕХА И.В. По большому счету, мой коллега ответил на этот вопрос. Лишение родительских прав относится к компетенции органов опеки. В случае инициирования этот вопрос сначала рассматривается Комиссией по защите прав несовершеннолетних, потом судом, где рассматривается совокупность всех обстоятельств, в первую очередь личность родителей, существующая угроза для ребенка. Поэтому я думаю, что это никак не повлияет на увеличение или уменьшение количества лишенных родительских прав. Это первое.

Второе. По побоям. В связи с такими опасениями была предусмотрена возможность примирения, чтобы не доводить этот вопрос до дальнейшей эскалации. То есть возможность примирения на судебной или досудебной стадии. Я не думаю, что это каким-то образом негативно скажется на увеличении лишенных родительских прав. Спасибо.

ТӨРАҒА. Как было отмечено, уже сегодня в действующем законодательстве нашей страны, в Кодексе «О браке (супружестве) и семье» есть нормы, по которым лишаются родительских прав родители в случае совершения уголовных правонарушений. Мы не видим массового лишения родительских прав, такого не было в нашей истории. Соответственно, нет никаких оснований считать (это мое личное мнение), если закон будет в дальнейшем одобрен и подписан Главой государства, что это приведет к массовому лишению родительских прав. Это некорректная и неправильная интерпретация. В законе нет таких норм.

Мы должны четко и ясно доводить до общественности, что закон не направлен на лишение родительских прав тех или иных родителей, а работает на защиту прав женщин и обеспечение безопасности детей. Поэтому мы должны четко расставить акценты, четко говорить о значении норм, которые включены в данный закон, мы должны доводить до общественности эту информацию.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Ниязова Нурия Исмагиловнаға беріледі.

НИЯЗОВА Н.Н. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован Министерству просвещения и Министерству культуры и информации Республики Казахстан.

В целях обеспечения прав женщин и безопасности детей в каждом районе открыты центры поддержки семьи. На сегодня по стране их 68, планируется открыть 231 в течение 3-4 лет, а также по стране открываются центры психологической поддержки, на сегодня по стране их 12, планируется открыть 20. В связи с чем у меня возникают вопросы.

1. В чем отличие работы и функционала центров поддержки семьи и центров психологической поддержки?

2. С учетом того, что для работы данных центров потребуется увеличение штата психологов, в том числе школьных психологов (поскольку на сегодня в школах на 500 человек работает один психолог), достаточно ли у нас в стране квалифицированных психологов для увеличения штата как школьных психологов, так и в центрах психологической поддержки, центрах поддержки семьи? Учтены ли потребности по заработной плате с учетом применения единого поправочного коэффициента с установлением размера должностного оклада при включении в Закон Республики Казахстан «О статусе педагогов»?

3. Оснащены ли данные кабинеты для пользования слабовидящими, слабослышащими, маломобильными группами и людьми с ментальным нарушением, в том числе специализированным оборудованием в смотровых кабинетах? Рақмет.

ТӨРАҒА. Оқу-ағарту вице-министрі Оспан Еділ Сабырұлы, жауап беріңіз.

ОСПАН Е.С. Спасибо за вопросы.

Да, действительно, во всех областях, областных центрах и городах республиканского значения создаются центры психологической поддержки. Основными задачами данных центров являются:

- оказание психологической помощи детям;
- координация деятельности психологических служб в организациях образования;
- повышение квалификации педагогов-психологов и сопровождение их деятельности.

Поэтому с центрами поддержки семьи у нас совершенно разные функции и задачи. Для регулирования деятельности данных центров министерством утвержден приказ. В данном приказе четко отрегулированы основные направления деятельности данных центров, штатное расписание, должностная инструкция каждого сотрудника.

Также особый акцент делается на материально-техническое оснащение. Хочу сказать, что в данных центрах должны быть для физического доступа в здание пандусы, перила, подъемники, для лиц с нарушением слуха должны быть установлены визуальные таблицы и указатели, для лиц с нарушением зрения – тактильные дорожки и тактильные указатели. Кабинеты должны быть оснащены средствами для передвижения лиц с ограниченными возможностями, нарушениями опорно-двигательного аппарата, слуха и зрения.

Касательно потребностей штата. Мы совместно с Министерством науки и высшего образования проанализировали этот вопрос. В стране ежегодно выпускается порядка 5000 педагогов-психологов, из них только магистратуры порядка 1,8 тысячи. Поэтому кадровый потенциал в стране имеется.

Относительно заработной платы. Данные центры открываются при управлении образования регионов. Сотрудники центров будут получать предусмотренные законом все надбавки педагогам-психологам. Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Мәдениет және ақпарат вице-министрі Кочетов Евгений Дмитриевич, өз тарабыңыздан қосатыныңыз бар ма?

КОЧЕТОВ Е.Д. Бар, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті Нурия Исмагиловна, сұрағыңызға рақмет.

Как сказал мой коллега, ключевая задача центров психологической поддержки – построение единой психологической службы по стране, где основным контингентом являются все-таки дети.

Когда мы говорим о центрах поддержки семьи, то мы смотрим на этот вопрос немного шире. Для нас центры поддержки семьи – это институт, во-первых, по профилактике семейно-бытового насилия, во-вторых, по продвижению семейных ценностей. То есть он не будет ограничен только лишь работой психологической службы, работой социальных работников, но и будет нести очень широкую информационно-пропагандистскую функцию в целях продвижения семейных ценностей.

Касательно кадрового потенциала. Как вы знаете, на ежегодной основе нашим министерством, а также в рамках государственного социального заказа на местном уровне большое количество средств направляется именно на тему, связанную с семейными ценностями, подготовкой специалистов в области работы с агрессорами, например. Все эти ресурсы, которые в течение нескольких лет были задействованы, будут аккумулированы, все специалисты, которые готовились в рамках этих денежных средств, также будут унифицированы. Все это будет направлено на работу создаваемых во всех регионах страны центров поддержки семьи. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Рахметова Әсем Қалашбайқызына беріледі.

РАХМЕТОВА Ә.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Я поддерживаю одобрение этого закона, так как он необходим и ожидаем в обществе. Вместе с тем у меня вопрос к инициатору закона и представителю Министерства просвещения Республики Казахстан. Сейчас эта тема затрагивалась, но я хотела бы еще раз заострить на это внимание.

В социальных сетях отдельные граждане и общественные объединения заявляют, что рассматриваемым законом предлагается внедрить запрет на телесные наказания ребенка. Ввести уголовную ответственность родителей за воспитательные воздействия в отношении детей, в частности за побои, так как, по их мнению, побои не влекут появления гематом на теле или вреда здоровью, их последствия незначительны.

По их заявлению, эти и другие поправки, предусмотренные законом, являются замыслом международных организаций, которые пытаются продвинуть чуждые

казахстанцам ценности, разрушить традиционный уклад семьи и отделить детей от родителей, а то и вовсе отобрать их.

В связи с этим вопрос. Обоснованы ли опасения ряда граждан в части чрезмерного расширения оснований, а также компетенций уполномоченных органов по отобранию детей от семьи? Рақмет.

ТӨРАҒА. Заң бастамашылары атынан Мәжіліс депутаты Сүлейменова Жұлдыз Досбергенқызына сөз беріледі.

СҮЛЕЙМЕНОВА Ж.Д. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Құрметті Сенат депутаттары! Негізі қойылған сұрақтар өте өзекті, сондықтан кең көлемде жауап беруге рұқсат етіңіздер.

Баршаңызға белгілі, бүгін талқылауға ұсынылып отырған заңдар Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың заң және тәртіп қағидатын қоғамда орнықтыру, сонымен қатар қоғамдағы құқық бұзушылыққа, оның ішінде отбасылық зорлық-зомбылықтың кез келген түріне жазаны қатаңдату тапсырмасының аясында Мәжіліс депутаттарының бастамашылығымен әзірленді.

Әсем Қалашбайқызының қойылған сұрағында үш пайым айтылды және үшеуі де шындыққа жанаспайтындығын, қате пайымдар екендігін өзімнің жауабым арқылы негіздегім келеді.

Бірінші мәселе балаларды ата-аналарынан тартып алу құқығына байланысты. Өздеріңізге белгілі, заңдағы барлық түзетулерде ондай нормалар ең басынан қарастырылмады, болмады және талқылау кезінде тіптен айтылмағандығын тағы да баса айтып кеткім келеді.

Бүгінгі таңда әлеуметтік желілерде халықаралық, қазақстандық сарапшылар қауымдастығының бұл заңды көптен күтіп отырғандығын атап өтуде. Дегенмен де деструктивті пайымдар, яғни жалған ақпараттар таратылуда. Сондықтан қойылған сұрақтарда айтылғандардың барлығы жалған, шындыққа мүлдем жанаспайды және фейк ақпарат екендігін айтып кеткім келеді.

Екінші мәселе отбасылық құндылықтарға байланысты. Бұл жерде біз ең басты мәселеге тоқталғымыз келеді. Заңдар қоғамның ең осал санаты саналатын әйелдер мен балалардың құқығын қорғауға бағытталып отыр және бұл құқығы бұзылған кез келген Қазақстан Республикасының азаматтарының барлығының құқығын қорғауға бағытталғандығын астын сызып айтамыз.

Бұған дейін бізде «Ел боламын десең бесігіңді түзе» деген пайым болды. Осы заң бала мен ананы қорғаудың, жаңа Қазақстанда, жалпы, ұлттың жаңа моральдық келбетін қалыптастырудың этикалық қағидаттары деп толықтырып өткім келеді. Бүгін қаралып отырған заңдар бала мен ананы толыққанды қорғауға күш салады.

Үшінші мәселе отбасылық құндылықтарға байланысты. Бұл да қате пайым екендігін нақты атап өткім келеді. Аталған заңдардың аясында «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Кодекстің 2-бабына жаңа 9) тармақша және 10) тармақша енгізіліп отыр. 9) тармақша «неке және отбасы, әке болу, ана мен бала институтын нығайтуға негізделген дәстүрлі отбасылық құндылықтарды қорғау, сақтау, нығайту және ілгерілету» деп аталады,

10) тармақша «балаларды Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңнамасына қайшы келмейтін бөлігінде жалпыадамзаттық, ұлттық, дәстүрлі, мәдени және отбасылық құндылықтарды құрметтеу рухында адамгершілік және рухани тәрбиелеуді қамтамасыз ету қағидаттарына негізделеді» деп аталады, яғни біз ХХІ ғасырда жаһандану мен ғаламданудың тенденцияларында ұлт ретінде сақталу үшін осы отбасылық құндылықтарды заңмен бекітіп отырмыз.

Халықаралық ұйымдарға қатысты мәселеге келсек, бұл заң Президенттің нақты тапсырмасымен әзірленді. Сондай-ақ бұл заң қоғам көптен күткен, яғни қоғамның барлық сұранысына сай халықтың игілігіне қызмет ететін заң болады. Бұл заң ешқандай халықаралық ұйымдардың нұсқаулығымен жасалған жоқ, соны атап өткім келеді және бұл заңда балалардың, ата-аналардың құқығына қайшы келетін бірде-бір норма жоқ екендігін де атап өткім келеді.

Сенаттың қабырғасында бір айдан астам талқыланды. Бұл мәселелер комитеттерде барлық деңгейде көтерілді. Сондықтан сіздер де деструктивті пайымдардың қате пайым екендігіне, шындыққа жанаспайтындығына көз жеткіздіңіздер деп сенемін.

Сұрақтарыңызға рақмет. Енді қолдау күтеміз. Бұл заңды барша қоғам күтіп отыр. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Еділ Сабырұлы, енді сіз жауап беріңіз.

ОСПАН Е.С. Рақмет.

Жұлдыз Досбергенқызы барлық пайымдарды айтып шықты. Бұл заңда балаларды ата-аналарынан айыру туралы норма қарастырылған жоқ. Әлеуметтік желілерде таратылып жүрген ақпараттардың барлығы да жаңсақ дегім келеді.

Мемлекеттік саясаттың басым бағыты балалардың өз отбасында тәрбиеленуіне, соған жағдай жасауға бағытталған және қиын жағдайға түскен кез келген отбасы мемлекет тарапынан қажетті қолдауды алады.

Кез келген құқық бұзушылық заң мен тәртіп қағидаты аясында шешілуі керек. Балалардың құқықтарын қамтамасыз ету бағытында, құқық бұзушылықтарды алдын алу бағытында қоғам тарапынан үлкен сұраныстар бар. Осы жұмыстарды күшейту бағытында Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстегі баптар Қылмыстық кодекске ауыстырылып жатыр. Бұл еліміздегі балалар құқығын сақтау саласындағы тәртіп пен заңдылықты қатаңдатуға мүмкіндік береді. Әрбір факті расталған жағдайда, дәлелденген жағдайда тек сот шешімімен ғана ата-ана құқығынан айыру мәселесі қарастырылатын болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Рысбекова Ләззат Тұяқбайқызына беріледі.

РЫСБЕКОВА Л.Т. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мой вопрос адресован представителю Министерства просвещения.

В соответствии с поправками, вносимыми законом в статью 144 Предпринимательского кодекса, предусмотрено проведение внеплановой проверки не

только в интернатных учреждениях, но и во всех организациях образования и организациях, осуществляющих функции по защите прав ребенка, а также в организациях, предоставляющих специальные социальные услуги для лиц с инвалидностью в условиях стационара, полустационара. То есть в любой организации образования может проводиться внеплановая проверка без предварительного уведомления субъекта контроля и регистрации акта о назначении проверки.

В отношении интернатов, организаций стационарного типа можно понять необходимость проведения внеплановой проверки, это связано с безопасностью детей.

У меня возникает следующий вопрос. Какая необходимость проведения внеплановых проверок без регистрации акта о назначении проверки, без предварительного уведомления во всех организациях образования?

Данное нововведение может стать очередным карательным инструментом в отношении малого и среднего бизнеса, работающего в сфере образования. Обязательным условием введения нового регуляторного инструмента или требования ужесточения регулирования в любой сфере бизнеса является проведение анализа регуляторного воздействия. Однако заключения АРВ на данную норму не имеется.

Вышеуказанные нормы рассматриваемого закона идут вразрез с принятым недавно законом по вопросам ведения бизнеса, направленным на профилактику и предупреждение правонарушений, а не наказание предпринимателя. Прошу ответить на мой вопрос.

ТӨРАҒА. Еділ Сабырұлы, жауап беріңіз.

ОСПАН Е.С. ұрағыңызға рақмет.

Жалпы заң жобасында тексеру объектісі бойынша алдын ала хабарламай балалар орналасқан барлық объектілерге жоспардан тыс тексерулер жүргізу қарастырылған. Ол балалар құқықтары бұзылған жағдайда тексеру туралы алдын ала хабарламай дереу тексеруге мүмкіндік береді.

Өткен жылы жазда балаларды жазғы сауықтыру орталықтарына орналастыру кезінде орын алған олқылықтар, яғни балаларды орналастыруға болмайтын орталықтарда орналастыру фактісі осы нормалардың қажеттілігін көрсетті. Сондықтан министрлік осы норманы қолдайды және жалпы балалар орналасқан мекемелердегі жағдайларды реттеуге мүмкіндік береді.

Тек балалардың құқығы бұзылғандығы туралы хабарлама болған жағдайда ғана, әлеуметтік желілерде «111» жедел қызметіне ақпарат келіп түскен жағдайда ғана осындай тексерулер жүргізіледі. Ол тексерулерді жүргізудің тәртібі осы заң нормаларымен реттелген.

Реттеушілік әсерге талдау жүргізуге қатысты айтарымыз, реттеушілік әсерге талдау қазіргі күні жүргізіліп жатыр, ол соңғы деңгейде. Біз бұл нормаларды кәсіпкерлермен бірге бүгін-ертең талқылап, уәкілетті мемлекеттік орган – Ұлттық экономика министрлігіне енгізетін боламыз.

ТӨРАҒА. Жалпы Ләззат Тұяқбайқызы бұл мәселені орынды көтеріп отыр деп есептеймін. Біз жақында ғана үлкен заңды қарап, бәріміз бірге қабылдадық, мақұлдадық. Ол бизнесті қолдауға арналған үлкен заң, қазір күшіне енді. Сондықтан біз жалпы дәйекті түрде

жұмыс істеуіміз керек қой. Біздің қабылдап жатқан шараларымыз келесі шараларға ұласу керек. Осы тұрғыдан келген кезде кезексіз, алдын ала айтпай осындай тексеру жұмыстарын жүргізу керектігін түсінеміз. Бірақ осы министрліктің ішінде сіздер бұны реттеулеріңіз керек, реттеу тәртібі болу керек, «бүгін барамын, ертең бара саламын» дейтіндей шешімдер қабылдамай, осының бәрін регламенттелген жолмен жүргізу керек. Сондықтан министрліктің ішінде өздеріңіз құжат қабылдап, соның аясында барлық жұмысты ұйымдастыруларыңыз керек. Бұл жерде де алдын ала айтпай, кез келген кезде таңертең тұра салып «бүгін тексере салайықшы» дейтіндей жағдайларға жібермеу керек. Осы бағытта да министрлік тиісті ішкі шешімдерді қабылдайды деп сенеміз.

Құрметті әріптестер, келесі сөз депутат Медебаев Советбек Тұрсынұлына беріледі.

МЕДЕБАЕВ С.Т. ақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Мен әйелдер мен балалардың құқықтары мен заңды мүдделерін қорғау тетіктерінің тиімділігін арттыруға бағытталған заңдарды қолдай отырып, кейбір нормаларды нақтылау мақсатында Ішкі істер министрлігінің өкіліне сұрақ қойғым келіп отыр.

Денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіргені үшін қылмыстық жауапкершілікті енгізу осы заңның жаңашылдықтарының бірі. Оның аса қатыгездікпен жасалуы бұл құрамды саралайтын белгілердің бірі ретінде қарастырылады. Сондай-ақ қаралып отырған заңмен Қылмыстық кодекстің 110-бабы (Қинау) жаңа редакцияда ұсынылып отыр, яғни аса қатыгездікпен жасалған тән зардабына немесе психикалық зардап шегуге ұшырату, егер бұл іс-әрекеттер денсаулыққа ауыр немесе ауырлығы орташа зиян келтіруге алып келмесе, яғни қинау, денсаулыққа жеңіл зиян келтіру немесе тіптен жеңіл зиян келтірмеуі де мүмкін. Бұл ретте кодекстің 146-бабында қатыгез, адамгершілікке жатпайтын немесе қадір-қасиетті қорлайтын қарым-қатынас, яғни лауазымды адамның немесе ресми түрде әрекет ететін адамның ғана емес, сондай-ақ кез келген басқа адамның тән зардабын және психикалық зардапты қасақана келтіруі көзделеді. Осыған орай менде мынадай сұрақтар туындап отыр.

Бірінші сұрақ. Аса қатыгездікпен денсаулыққа жеңіл зиян келтіру және қинау сияқты қылмыстық құқық бұзушылықтарды саралаудың құқықтық айырмашылығы неде? Олардың екеуі де аса қатыгездікті көздемей ме?

Екінші сұрақ. Лауазымды адам болып табылмайтын және ресми түрде әрекет етпейтін адам жасаған қатыгездік қарым-қатынас пен қинау, екеуі де тән зардабына немесе психикалық зардапқа алып келетінін ескерсек, бұл екі қылмыстық құқық бұзушылықты практикада қалай ажыратуға болады? Рақмет.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, Игорь Владимирович.

ЛЕПЕХА И.В. Спасибо за вопросы.

В статье легкий вред здоровью в части второй предполагается целый рядотягчающих обстоятельств:

в отношении двух и более лиц;

с особой жестокостью;

в отношении лица, заведомо для виновного находящегося в беспомощном состоянии.

Отвечая на Ваш вопрос, чем отличается легкий вред от истязания, в моем понимании, истязание – это более длительный процесс, должно занимать какое-то время, длящийся процесс, нанесение легкого вреда здоровью – это разовое, одномоментное, то есть ударил, нанес легкие телесные повреждения.

ТӨРАҒА. Извините, Игорь Владимирович. Речь идет о легком вреде с особой жестокостью и истязании. Вот эти два типа правонарушений чем отличаются?

ЛЕПЕХА И.В. Касательно нанесения легкого вреда с особой жестокостью. Условно говоря, порезал лицо женщине. В результате экспертиза дает легкие телесные повреждения, но этот порез нанесет, помимо физического, также психологический ущерб, на всю жизнь останется шрам. Это и есть с особой жестокостью.

Истязания могут не принести никакого вреда, экспертиза не покажет. Очень сложно говорить на пальцах. Следовательно будет конкретно квалифицировать с учетом всех обстоятельств дела.

Что касается жестокого, бесчеловечного. Там все-таки субъект отличается. В этом случае должностным лицом и лицом, выступающим в официальном качестве. То есть это не относится к бытовым правонарушениям. В данном случае это лицо, выступающее в официальном качестве, обладающее распорядительными полномочиями в отношении лица, содержащегося, проходящего лечение, обучающегося или воспитываемого на постоянной, временной или периодической основе в организации, с которой лицо состоит в трудовых отношениях. То есть здесь немного другой предмет, здесь все просто.

А по легкому вреду, истязаниям, еще раз говорю, надо исходить из обстоятельств конкретного уголовного дела, следовательно будет смотреть, какую статью применять. Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Сөз депутат Булавкина Ольга Александровнаға беріледі.

БУЛАВКИНА О.А. Ракмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Мои вопросы адресованы представителю Министра внутренних дел.

Уважаемый Игорь Владимирович! Данным законом Уголовный кодекс дополняется статьей 98-3, наделяющей суд правом по установлению на срок от трех месяцев до одного года особых требований к поведению лица, совершившего уголовное правонарушение, в числе которых запрет на употребление алкогольных напитков, наркотических средств и психотропных веществ. В этой связи у меня несколько вопросов.

Какова статистика министерства по показателям уголовных правонарушений, совершаемых в семейно-бытовой сфере в результате злоупотребления алкогольными напитками? Как известно, большинство из них совершается именно по данной причине.

Считаете ли вы действующие организационные и правовые механизмы достаточными для борьбы с алкогольной зависимостью либо они требуют совершенствования?

Каковы в целом причины правонарушений в семейно-бытовой сфере согласно анализу, проводимому Министерством внутренних дел?

Какие меры, кроме ужесточения ответственности, следует предпринять для борьбы с этим негативным явлением? Спасибо.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, Игорь Владимирович.

ЛЕПЕХА И.В. Спасибо. Вопросы важные и интересные.

Особые требования давно применяются в административном законодательстве, в свое время они были разработаны в отношении бытовых насильников. То есть они давали право суду, помимо привлечения бытового насильника к административной ответственности, установить на определенный период дополнительные требования к его поведению.

Пять лет тому назад была введена норма, запрещающая распитие алкогольных напитков. Почему это было сделано? По нашему анализу, более 50 процентов всех преступлений было совершено в сфере быта, в прошлом году было 52 процента, в этом году – 54 процента. Более половины совершается на почве употребления алкогольных напитков.

Когда в судебном процессе судья выяснял, что насильник, как правило, совершает свои противоправные действия на почве распития алкогольных напитков, он выносил запрет на употребление.

В рамках данного законопроекта депутатом норма была расширена еще и в отношении употребления наркотических веществ. Почему? Потому что существующая на сегодня статья «Незаконное обращение с наркотиками» подразумевает немедицинское потребление наркотических средств только в общественных местах. Допустим, курит сигарету с марихуаной в общественном месте, мы его привлекаем. Если он это делает дома, ответственности нет. Если же участковый будет посещать этого гражданина...

Мы понимаем, что употребление алкоголя и наркотиков – это дополнительный источник опасности, увеличивает шансы совершения семейного скандала или семейного насилия.

Если этот запрет будет существовать, допустим, участковый заметил, что лицо употребляло алкоголь или наркотики, мы его можем привлечь к административной ответственности за нарушение особых требований. То есть это дополнительный источник контроля и рычаг воздействия.

По поводу того, какие есть механизмы. Хочу сказать откровенно, мы, Министерство внутренних дел, больше занимаемся последствиями. А механизмы контроля, наверное, относятся к компетенции всего общества. Допустим, у нас есть хороший пример. На сегодня более 90 сел объявили себя зоной трезвости, где пьянство запрещено, где люди не пьют, там практически нет бытового насилия.

Это очень глубокие вопросы, эта тема специального исследования, комплекс мер, которыми все общество занимается.

Я хочу сказать, что данный законопроект – это еще один шаг на пути того, чтобы навести порядок в данном вопросе. Спасибо.

Рақмет, Жанна Бейсентайқызы. Орныңызға отырыңыз.

Құрметті әріптестер, енді заңдарды талқылауға көшейік.

Сөз депутат Қадырбек Мұрат Болатұлына беріледі.

ҚАДЫРБЕК М.Б. Рақмет.

Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер! Әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету туралы заңдар мемлекеттің отбасылық саясатының тиімділігін арттыруға, отбасы институтын нығайтуға, әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қорғауды күшейтуге, олардың қауіпсіздігін бұзғаны үшін әкімшілік және қылмыстық жауапкершілікті қатаңдатуға және тұрмыстық жағдайда зорлық-зомбылықтың алдын алуға бағытталған.

Әйелдер мен балаларды зорлық-зомбылық пен қатыгездіктен қорғау, оларға қарсы қылмыстардың алдын алу, олардың құқықтарын қорғау үшін жағдай жасау мемлекеттің маңызды міндеттерінің бірі болып табылады.

Мемлекет басшысы өзінің жыл сайынғы жолдауларында отбасылық-тұрмыстық саладағы құқық бұзушылықтарға қарсы күрес, олардың алдын алу, балалардың қауіпсіздігі мен құқықтарын қорғау, әлеуметтік және экономикалық әл-ауқатын қамтамасыз ету мәселелеріне ерекше назар аударады. Осылайша 2023 жылғы 1 қыркүйектегі Жолдауында Президент елдегі әрбір баланың бақытты және қауіпсіз балалық шағы болуы тиіс екенін және кәмелетке толмағандарға қатысты зорлық-зомбылықтың кез келген түрі үшін жазаны қатаңдату керектігін атап өтті.

Отбасы – сүйіспеншіліктің, құрмет пен ынтымақтастықтың ошағы, яғни кез келген зиялы қоғамның діңгегі. Отбасының аман-саулығы – әрбір елдің дамуы мен келешегінің өлшемі. «Ұяда не көрсең, ұшқанда соны ілесің» дегендей, бала тәрбиесінде және оның дара тұлға болып қалыптасуында ата-ананың рөлі мен отбасы құндылығының маңызы өте зор. Отбасындағы салауатты қарым-қатынастар ғана адамның толыққанды дамуына кепілдік бере алады. Ал осы саладағы қолайсыз жағдайлар бала тәрбиесіне кері әсерін тигізіп, кәмелетке толмағандар арасындағы құқық бұзушылықтардың өсуіне әкеліп соғады.

«Отбасы» деген шағын ғана мемлекетіміздің берік те бақытты болуы үшін ең бастысы балаларды бақытты ету керек. Бала отбасының жылуын, қолдауын сезінгенде ғана бақытты болып ер жетеді. Баланың әлемі нәзік және қорғансыз екені белгілі, ол зұлымдыққа, зорлық-зомбылыққа, өтірікке қарсы тұра алмайды. Оған сенімді қолдау және тиімді қорғаныс қажет. Балалар өздеріне тән физиологиялық, психологиялық даму деңгейі мен өмірлік тәжірибесінің жеткіліксіздігіне байланысты ересектердің күнделікті қамқорлығын, ал мемлекет тарапынан әлеуметтік қорғау мен қауіпсіздікті қамтамасыз етуді қажет етеді.

Қылмыстық және Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстердің міндеттері адамның және азаматтың құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғау, сондай-ақ қылмыстық құқық бұзушылықтардың алдын алу болып табылатынына назар аударғым келеді. Осыған байланысты әйелдер мен балалардың құқықтарын бұзғаны үшін қылмыстық және әкімшілік жауапкершілікті қатаңдату негізінен осы міндеттерді шешуге бағытталғанын да атап өткен жөн.

Қосымша айтатын болсақ, заңмен енгізіліп отырған маңызды ережелер мен жаңашылдықтар жөнінде қоғамымызда ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын белсенді түрде жүргізіп, осы тақырыпта құқықтық сауаттылықты көтерудің маңызы зор деп санаймын.

Осы орайда құзыретті мемлекеттік органдарға қаралып отырған заңдардың сақталып, орындалуын, құқық бұзушылықтың алдын алуды қамтамасыз ету мақсатында мынадай шараларды қолдану ұсынылады:

зорлық-зомбылық тақырыбындағы оқу-ағарту жұмыстарын мектепке дейінгі білім беру мекемелерінен бастап барлық деңгейдегі білім беру ұйымдарында жүргізу қажет, себебі балалар зорлық-зомбылыққа ұшыраған жағдайда не істеу керектігін, қайда қоңырау шалып, кімге хабарлау керектігін білмей жататын жағдайлар орын алып жатады;

бұқаралық ақпарат құралдарында белсенді ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізіп, тұрмыстық зорлық-зомбылық мәселелерін, оған төзбеушілік туралы түсіндірген жөн;

интернет кеңістігіндегі қауіпсіз мінез-құлық туралы да ақпараттық компаниялар жүргізіп, балаларға цифрлық сауаттылық дағдыларын үйреткен жөн.

Айтылғандарды ескере келе, мен қаралып отырған заңдарды қолдаймын және әріптестерімді де қолдауға шақырамын.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Талқылауға қатысатын басқа депутаттар жоқ. Енді заңдар бойынша жеке-жеке шешім қабылдайық.

Алдымен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Енді «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Қаулы қабылданды.

Бас комитетке заңдарды екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Сөз Бекназаров Нұрлан Құдиярұлына беріледі.

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ. Рақмет.

Құрметті Төраға, құрметті депутаттар! Сенат отырысының күн тәртібіне «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын екінші оқылымда қарау үшін енгізуді сұраймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, бұл ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Шешім қабылданды. Заңдар бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген мәселелер бойынша комитет отырысын өткізу үшін 10 минутқа үзіліс жариялаймын.

ҮЗІЛІС.

ҮЗІЛІСТЕН КЕЙІН.

ТӨРАҒА. Құрметті депутаттар, тіркеуден өтулеріңізді сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Қажетті кворум бар. Жұмысымызды жалғастырайық.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген екі мәселе – «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын екінші оқылымда қараймыз.

Сөз сенатор Асанова Жанна Бейсентайқызына беріледі.

АСАНОВА Ж.Б. Құрметті Мәулен Сағатханұлы, құрметті әріптестер мен қатысушылар! «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын бірінші оқылымда қарау кезінде олардың негізгі ережелері мен жаңашылдықтары туралы жан-жақты айтылған болатын.

Балалар мен әйелдерді зорлық-зомбылық пен қатыгездіктен қорғау, оларға қарсы қылмыстардың алдын алу, отбасы институтын нығайту қазіргі таңда мемлекет пен қоғам үшін әлеуметтік маңызы бар өзекті міндеттердің бірі.

Қабылданып жатқан отбасылық-тұрмыстық саладағы құқық бұзушылықтардың алдын алу шараларына қарамастан әйелдер мен балаларға қатысты зорлық-зомбылық бойынша статистикалық көрсеткіштер әлі де болса көңілге қонымсыз болып отыр. Сондықтан қоғамымыздың ең осал мүшелері саналатын әйелдер мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында неғұрлым тиімді, әрі қатаң жазалау шараларын енгізу қажеттілігі туындап отыр.

Қолданыстағы құқықтық база қазіргі қоғамда кездесетін зорлық-зомбылық пен қиянаттың барлық түрлерін, оның ішінде интернет желісін пайдалану арқылы кибербуллингті, өзін-өзі қол жұмсауға дейін жеткізуді, балаларға қатысты сексуалдық сипаттағы теріс әрекеттер жасауды толықтай қамтымай отыр. Осы тұрғыда бұл заңдар осы теріс құбылыстармен күресу үшін де қажетті заңнамалық өзгерістерді көздейді.

Сонымен қатар заңдар қатаң жазаларды белгілеп қана қоймай, зорлық-зомбылықтың алдын алу және жәбірленушілерді қолдау тетіктерін, олардың әлеуметтік реинтеграциясы үшін маңызды болып табылатын отбасын қолдау орталықтарын құруды және психологиялық көмек бағдарламаларын әзірлеу туралы нормаларды қарастырады.

Осы жерде айта кету керек, зорлық-зомбылықпен күресуде тек құқық қорғау жүйесі ғана емес, сонымен қатар жергілікті атқарушы органдар, әлеуметтік және педагогикалық салалардың өкілдері, медициналық және психологиялық қызметтердің де белсенді түрде тартылуы тиіс. Қарастырылып отырған заңдармен олардың өзара әрекеттестігінің құқықтық тетігі және тиісті құзыреттері енгізіледі.

Тұтастай алғанда, заңдар әйелдер мен балалардың құқықтарын қорғау тетіктерін күшейтуге, балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге, зорлық-зомбылықтың, басқа да қатыгез немесе адамның қадір-қасиетін қорлайтын әрекеттердің алдын алуға, арнайы әлеуметтік қызметтердің сапасын жақсартуға, жалпы алғанда неке және отбасы институтын нығайтуға бағытталған.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитеті Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын және «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Жанна Бейсентайқызы.

Құрметті әріптестер, заңдарды бірінші оқылымда жан-жақты талқыладық. Тағы талқылаудың қажеті бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Олай болса заңдар бойынша жеке-жеке шешім қабылдайық.

Алдымен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Енді «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын мақұлдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын. Дауыс беріңіздер.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. Заң мақұлданды.

Құрметті әріптестер! Мемлекет басшысы әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз етуге үнемі баса мән беріп келеді.

Президенттің тапсырмаларын орындау үшін арнайы заңдар әзірленді. Атап айтқанда, мақұлданған заңдар әйелдер мен балалардың заңды мүдделерін қамтамасыз ету және елімізде отбасы институтын нығайту үшін қосымша құқықтық тетіктер енгізіп отыр. Осыған орай мемлекеттік отбасы саясатын қалыптастыруға жауапты уәкілетті органның мәртебесі, отбасын қолдау орталықтары және «111» байланыс орталығы сияқты ұйымдардың құзыреттері заң деңгейінде белгіленеді.

Бала құқықтары жөнідегі уәкіл институтының әлеуеті де кеңейтілді.

Заңдар аясында өмірде қиын жағдайға ұшыраған отбасыларды қолдауға арналған ережелер де көзделген. Сонымен қатар әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қылмыстық және әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнама қайта қаралып, күшейтілді. Енді денсаулыққа қасақана жеңіл зиян келтіргені, ұрып-соққаны және суицидті насихаттағаны үшін қылмыстық жауапкершілік белгіленеді. Өз кезегінде сот қылмыстық құқық бұзушылық жасаған адамның жүріс-тұрысына ерекше талаптар белгілей алатын болады. Бұған қоса буллинг, кибербуллинг балаларды қоғамдық көліктен мәжбүрлеп түсіріп кету әрекеттері үшін әкімшілік жауапкершілік қарастырылады. Заңдар шеңберінде осы саладағы мемлекеттік бақылауды күшейтуге бағытталған өзге де ережелер бар.

Жалпы бұл заңдар әйелдер мен балалардың конституциялық құқықтары мен мүдделерін қорғауға тың серпін береді деп сенеміз.

Осы екі мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет. Сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралып болды. Енді депутаттық сауалдарға көшейік.

Сөз депутат Шайдаров Серік Жаманкүлұлына беріледі.

ШАЙДАРОВ С.Ж. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Премьер-Министрге жолданады.

«Уважаемый Олжас Абаевич! Из года в год в стране происходят паводки, а власти не способны их предотвратить и борются лишь с последствиями. Очевидно, что противопаводковые мероприятия проводятся не на должном уровне.

На заседании Республиканского штаба Главой государства озвучена справедливая критика в адрес центральных и местных исполнительных органов об уклонении и перекладывании ответственности, отсутствии согласованности в их действиях.

Конечно, предсказать в точности природные катаклизмы невозможно, и сегодня вся страна, как единая семья, противостоит паводкам. Обращение Главы государства к народу доказывает, что будут приняты все меры, никто не останется в беде.

Мы как депутаты Сената, представляющие регионы, зная проблемы, которые из года в год повторяются и не решаются, предлагаем ряд мер.

Первое. В Казахстане порядка 1500 гидротехнических сооружений (ГТС), из них около 1000 находятся в коммунальной собственности. Многие из них эксплуатируются без капитального ремонта и реконструкции более 50 лет и являются объектами повышенной опасности. При этом их фактический износ составляет более 60 процентов.

В соответствии с Водным кодексом каждое ГТС должно проходить многофакторное обследование и получать декларацию безопасности по критериям отнесения к декларируемым ГТС.

На 1 февраля текущего года из 1500 ГТС многофакторное обследование проведено на 118, в том числе коммунальной собственности – 79 (8 процентов).

В бассейновых инспекциях зарегистрированы 115 деклараций безопасности, в том числе коммунальной собственности – 54 (около 5 процентов). Если смотреть по годам, то в 2023 году коммунальным ГТС выдана всего одна декларация. При этом по итогам ежегодных визуальных обследований 537 ГТС требуют ремонта, из них коммунальной собственности – 427 ГТС.

В областных бюджетах на проведение многофакторных обследований и оформление деклараций безопасности плотин в 2024 году предусмотрены средства лишь в пяти регионах из 20. На 2025 – 2026 годы ни в одной области средства не предусмотрены. Почему сложилась такая ситуация? В первую очередь несовершенство действующего законодательства. Основная часть ГТС находится в областной и районной коммунальной собственности, это порядка 1000 ГТС, из них в районной коммунальной собственности – от 50 до 75 процентов.

В соответствии со статьей 39 Водного кодекса управляют водохозяйственными сооружениями местные исполнительные органы области. Компетенции МИО района по управлению ГТС отсутствуют. Соответственно, в бюджете района, города областного значения отсутствуют расходы по обеспечению функционирования водохозяйственных сооружений.

Возникает вопрос: почему такое большое количество ГТС находится в районной коммунальной собственности? Казус в Гражданском кодексе. В соответствии со статьей 242 Гражданского кодекса только МИО районов, городов областного значения обращаются в суд с требованием о признании недвижимости, поступившей в коммунальную собственность.

В 2010 – 2012 годах по итогам большой работы по выявлению бесхозных ГТС и дамб, все бесхозные ГТС решениями судов перешли в районную коммунальную собственность.

По действующему законодательству, чтобы ими управлять, районы должны были передать их в областную коммунальную собственность. Вместе с тем позиция МИО области – максимально не брать ГТС из района в область. Понятно, что, приняв в областную коммунальную собственность, надо их содержать и ремонтировать, соответственно, возрастут расходы областного бюджета и возникает юридическая ответственность. И по этой причине до сих пор порядка 75 процентов ГТС находятся в районной коммунальной собственности. Многофакторные обследования должны проводить эксплуатирующие предприятия, которые создаются только на уровне области для содержания и эксплуатации ГТС.

Считаем необходимым в кратчайшие сроки изучить проблему и внести изменения в законодательство, дать районам и городам такие же функции, как у МИО области, с правом создания госпредприятий по содержанию и эксплуатации ГТС, определить правилами критерии отнесения ГТС к областной и районной коммунальной собственности.

Второе. Все населенные пункты должны иметь генплан. Законы Республики Казахстан обязывают МИО обеспечить безопасность от природного и техногенного воздействия населенных пунктов путем разработки комплексной проектной документации по защите населения и территории от указанных воздействий. Этот документ должен

содержать мероприятия по защите территорий от опасных воздействий природных явлений. Такие же меры должны быть предусмотрены в генпланах населенных пунктов.

В связи с этим необходимо проверить наличие этих мероприятий в этих документах и мер по их реализации, сколько и где реализованы инвестиционные проекты по инженерной защите населенных пунктов.

Третье. В работе министерств отсутствуют последовательность и преемственность. 10 лет назад министерства и МИО совместно разрабатывали грандиозные планы по накоплению талых вод, строительству водохранилищ, реконструкции и ремонту ГТС, очистке русел рек. Большинство планов остались на бумаге.

Надо провести ревизию всех этих планов и принять меры по их реализации. Необходимо принять институциональные и системные меры, иначе все финансовые средства будут уходить на ликвидацию чрезвычайных ситуаций.

С уважением, депутаты Сената Шайдаров, Алдашев, Аккужина, Буктугутов, Каниев, Лукпанов, Наутиев, Рысбекова, Медебаев». Спасибо.

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, регламентті сақтауларыңызды сұраймын.

Келесі сөз депутат Рүстемов Руслан Рүстемұлына беріледі.

РҮСТЕМОВ Р.Р. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Депутаттық сауал Премьер-Министр Олжас Абайұлы Бектеновке арналады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Өзіңізге белгілі, елімізде су ресурстарының мүмкіндігі көрші мемлекеттермен салыстырғанда өте шектеулі. Соның ішінде елімізге шектес аумақтардан келетін су ағынына неғұрлым тәуелді саналатын өңірлердің қатарында Арал-Сырдария су шаруашылығы бассейні де бар. Жылдар бойғы табиғи тепе-теңдіктің бұзылуы салдарынан пайда болған Арал теңізінің трагедиясы «әлемдік деңгейдегі жараға» айналды. Сырдағы су тапшылығы мәселесін кешенді шешпесе таяу келешекте аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуына қатер төнуі мүмкін.

Осындай күрделі кезеңде Сырдағы су ресурстарын тиімді пайдалану, егістікті, көлдер жүйесін, шабындықтар мен жайылымдарды суландыруды тиімді ұйымдастыру және суды реттеудің бірыңғай жүйесін қалыптастыру мақсатында барлық су нысандарын республикалық меншікке алу қажеттігі туындап отыр. Алайда су ресурстарын басқарудың мемлекеттік бірыңғай мамандандырылған вертикалі ретінде дербес қызметін атқаруы тиіс. Су ресурстары және ирригация министрлігі бұл мәселені созып келеді.

Мемлекет басшысы Су тасқынына қарсы шараларды үйлестіру және қарғын су жүру кезеңінің салдарын жою жөніндегі республикалық штабтың отырысында құзырлы мекемелердің бірлесіп жұмыс жасамайтынын, жауапкершілік алудан қашатынын және жұмысты бір-біріне сілтеп отыратынын, өзара нақты әрі тұрақты байланыс алгоритмі жоқ екендігін сынға алып, салалық министрліктер гидротехникалық және басқа да маңызды нысандардың жағдайын тексеріп, шынайы мәлімет беріп отыруға тиіс екендігін атап көрсеткен болатын.

Сенаттың Аграрлық мәселелер, табиғатты пайдалану және ауылдық аумақтарды дамыту комитетінің осы жылдың ақпан айында Қызылорда қаласында өткен көшпелі отырысында да Сырдағы су нысандарын республикалық меншікке өткізу қажеттігі

ұсынылды, өйткені Қызылорда облысының әлеуметтік-экономикалық және экологиялық жағдайы Сырдария өзені бассейнінің кепілді сумен қамтамасыз етілуіне және суармалы жерлердің мелиоративтік жағдайына тікелей байланысты. Инженерлік жүйеге келтірілген жерлер 1963 – 1978 жылдар аралығында пайдалануға берілген. Ұзындығы 15,5 мың шақырым магистралды және шаруашылық аралық каналдардың небәрі 2,3 мың шақырымы ғана республикалық меншікте, 1,3 мың шақырымы әкімдікке қарасты «Табиғат» мемлекеттік коммуналдық кәсіпорнының теңгеріміне бекітілген. Ал жалпы ұзындығы 11,9 мың шақырым құрайтын ішкі шаруашылық каналдарға іс жүзінде ұстап тұру, пайдалану жүргізу мүмкін болмай келеді. Суармалы каналдардың, қашыртқылардың және гидротехникалық құрылыстардың тозуына байланысты суармалы жерлердің мелиоративтік жағдайы нашарлаған, бұл суармалы судың жоғалуына әкеледі. Суару жүйесінің пайдалы әсер коэффициенті де өте төмен. Ирригациялық жүйелер әртүрлі органдарға бекітілуі себебінен басқару жүйесі бұзылған.

Суару жүйелерінің қанағаттанарлықсыз жағдайына байланысты өңірде жыл сайын шамамен 2 миллиард текше метр су жоғалады, бұл еліміздегі жыл сайынғы су шығынының тең жартысы. Осыған қарамастан оңтүстіктегі бес облыста республика бойынша суару жүйелерін қалпына келтіру және қайта жаңғырту шараларымен қамтылған 319 мың гектар аумақтың тек 15 мың гектары, яғни 4,7 пайызы ғана судың ең көп шығынына батып отырған Қызылорда облысының үлесіне тигенін қалай түсіндіруге болады?

Атап өту керек, облыс аумағындағы ішкі шаруашылық каналдар «Ирригациялық және дренаждық жүйелерді жетілдіру» жобасының үшінші кезеңіне енгізілген.

Өз кезегінде Премьер-Министрдің 2016 жылғы 7 шілдедегі Қызылорда облысына жұмыс сапарының қорытынды хаттамасына сәйкес облыс әкімдігіне 2016 жылдың соңына дейін кейіннен республикалық меншікке беру мәселесін пысықтаумен аталған жоба аясында ирригациялық жүйелерді түгендеу және құжаттандыру жөніндегі іс-шараларды белгіленген тәртіппен өткізу тапсырылған. Тапсырманы орындау мақсатында 2018 – 2020 жылдары Қызылорда облысының бюджетінен 796 миллион теңге қаржы бөлініп, су нысандарын құжаттандыру жұмыстары аяқталды. Алайда су нысандары республикалық меншікке қабылданбай келеді.

Құрметті Олжас Абайұлы! Қызылорда облысында орын алған су тапшылығы жағдайында ирригациялық жүйелерде қалыптасқан техникалық-мелиоративтік жағдайды жақсарту және суды реттеудің бірыңғай жүйесін қалыптастыру үшін жоғарыда аталған су нысандарының республикалық меншікке қабылдануына және кезең-кезеңмен қайта жаңғыртудан өткізілуіне ықпал етуіңізді сұраймыз.

Құрметпен депутаттар Р. Рүстемов, Н. Жүсіп, Г. Шиповских». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Булавкина Ольга Александровнаға беріледі.

БУЛАВКИНА О.А. Спасибо, уважаемый Маулен Сагатханулы.

Наш депутатский запрос адресован Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову.

«Уважаемый Олжас Абаевич! В связи со сложной паводковой ситуацией в регионах страны Глава государства Касым-Жомарт Кемелевич Токаев поручил в срочном порядке

оказать помощь гражданам, пострадавшим от наводнения. Ни одна семья, ни один житель Казахстана не останется без внимания государства, все материальные потери будут компенсированы. В зоне чрезвычайной ситуации будет обеспечено строительство нового и восстановление жилья, разрушенного из-за стихийного бедствия, восстановлена жизнедеятельность пострадавших населенных пунктов, транспортной и инженерно-коммуникационной инфраструктуры. Мы, депутаты Сената Парламента Республики Казахстан, заявляем о полной поддержке решения Главы государства.

С первых дней паводков депутаты Сената выехали в регионы, встречались с жителями пострадавших от наводнения районов, оказывается помощь в ликвидации последствий стихийного бедствия, вместе со спасателями, медицинскими работниками несут дежурство на круглосуточных постах, принимают непосредственное участие в работе штабов по координации противопаводковых мероприятий и ликвидации последствий паводкового периода. Сегодня работа в регионах продолжается.

О беде, случившейся в Казахстане, знает весь мир. Международное сообщество готово оказать содействие в ликвидации последствий природного характера. Словами поддержки и сочувствия наполнены социальные сети и средства массовой информации.

Но при этом информационный контент наполнен сообщениями и кадрами утонувших животных, размытых скотомогильников, кладбищ, свалок, сибиреязвенных захоронений и других разрушенных объектов. Жители обращаются к депутатам Сената с тем, что в мессенджерах рассылаются фейковые оповещения о загрязнении источников питьевой воды, при этом не только в зоне подтопления, но и в регионах, где паводковая ситуация находится под контролем. Такого рода информация вызывает у казахстанцев чувство страха от приближающейся опасности или вероятном риске для жизни и здоровья. Социальная напряженность обусловлена угрозой инфекционных заболеваний: заражением гепатитом А и Е, дизентерией, лептоспирозом и другими заболеваниями.

Почему сегодня хозяйствующие субъекты, осуществляющие контроль качества питьевой воды, совместно с территориальными подразделениями государственного органа в сфере санитарно-эпидемиологического благополучия населения не ведут разъяснительной работы? Разовых статей и единичных выступлений по телевидению недостаточно. Почему жители страны должны быть заложниками недостоверной информации? Почему не работает единый колл-центр для своевременного оповещения через СМС и мессенджеры в части обеспечения доступа населения к чистой питьевой воде, что является важным фактором жизнеобеспечения человека? Результаты лабораторных исследований проб воды должны быть доступны населению. Кто контролирует цены на бутилированную воду? И насколько наши предприниматели в столь сложный период готовы отказаться от повышения цен на столь важный для казахстанцев ресурс?

Теперь хочу сказать об аграрном секторе. Затоплены сотни гектаров плодородных земель. Ущерб сельскому хозяйству от рекордного по силе наводнения еще предстоит оценить. Масштабный урон сельскохозяйственным угодьям и животноводству, значительные последствия для растениеводства могут привести к ухудшению продовольственной безопасности страны, а заболоченность пастбищных угодий – к нехватке кормовой базы, что в последующем скажется на поголовье скота.

Необходимо принять безотлагательные меры, которые после наводнения помогут восстановить плодородие почвы, разработать комплексную программу, основанную на научных исследованиях, по минимизации вредного воздействия наводнений на растениеводство.

Уважаемый Олжас Абаявич, зачастую при встрече с гражданами в регионах жители говорят о несогласованности действий государственных органов при возникновении чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера.

В связи с этим необходимо:

законодательно закрепить ответственность каждого государственного органа за действия при чрезвычайных ситуациях, с разработкой соответствующего протокола, что будет способствовать предупреждению и своевременному реагированию на чрезвычайные ситуации, спасению жизней и минимизации ущерба;

в связи со сложившейся ситуацией, с целью достижения показателей продовольственной независимости, повышения эффективности государственной поддержки сельхозтоваропроизводителей, предпринимателей и населения страны необходимо пересмотреть отдельные положения ряда документов стратегического планирования в сфере продовольственной безопасности, нуждающихся в серьезном обновлении;

согласно обозначенным в депутатском запросе проблемам дать соответствующие поручения министерствам сельского хозяйства, торговли и интеграции, здравоохранения, труда и социальной защиты, акимам всех уровней по оперативному реагированию и оказанию своевременной комплексной помощи гражданам страны.

С уважением, депутаты Булакина, Айткенов, Арубаев, Дюсембинов, Жоргенбаев, Утегулов». Спасибо.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Дүйсембинов Сұлтан Мырзабекұлына беріледі.

ДҮЙСЕМБИНОВ С.М. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Қазақстанның ұн тарту саласы агроөнеркәсіп секторындағы маңызды буын болып табылады. 2009 – 2011 жылдары Қазақстан бидай ұнының экспорты бойынша әлемде алдыңғы қатардағы орынды иеленген болатын. «Қазақстан феномені» деген атпен бүкіл әлемде осылай сипатталды.

Өкінішке қарай, соңғы кездері бірқатар себептерге байланысты сала тоқырауға ұшырап, бұрынғы озық позицияларын жоғалтты. 2023 жылы бидай ұнының экспорты 23 пайызға төмендеді.

Диірмен кәсіпорындарының жалпы саны 250-ге жуық, бүгінгі күні жұмыс істеп тұрғанының саны 70 ғана. Аталған салада 100 мыңнан астам адам жұмыс істейді.

Астық саласының өнімдері ұн тарту өнеркәсібі мен мал шаруашылығының негізгі шикізаты, яғни астық саласы ауыл шаруашылығын ғана емес, елдің бүкіл өнеркәсіптік кешенінің басты элементі болып табылады және осы саланың проблемалары бірқатар бағыттарға да терең әсер етеді.

Казахстан поставляет на внешние рынки стран Центральной Азии и Афганистана пшеницу и муку на условиях равного доступа.

Страны-импортеры нашей пшеницы создают меры нетарифного ограничения в торговле, сдерживая импорт нашей муки, развивая собственную переработку. К примеру, в Узбекистане ставки импортных пошлин на ввозимое зерно – ноль процентов, на ввозимую муку – 10 процентов. В результате экспорт муки из Казахстана в Узбекистан упал с 1 миллиона 300 тысяч тонн до 426 тысяч тонн, в три раза. Экспорт зерна пшеницы за этот же период возрос с 658 тысяч тонн до 3 миллионов тонн, увеличение в 4,5 раза. И такая ситуация сложилась в соседних странах Центральной Азии.

С целью сдерживания дешевого российского зерна Казахстан ввел ограничения на ввоз пшеницы автомобильным транспортом и по железной дороге, кроме лицензированных мукомольных и птицеводческих предприятий.

Данные обстоятельства приводят к массовому завозу муки из Российской Федерации на территорию Казахстана. Зачастую импорт происходит контрабандой, без уплаты налогов и без соблюдения фитосанитарных и санитарных требований.

Развитие инструментов поддержки экспорта. Возврат НДС – проблема, которая не решается десятилетиями, о ее существовании и проблематике все и всё знают. Для ее решения сегодня нужна исключительно политическая воля.

Проблемы логистики как внутри страны, так и проблемы высоких транзитных тарифов, несвоевременного согласования планов заявок, введения конвенционных запретов на перевозку грузов, постоянных заторов и скоплений вагонов на станциях.

Қорытындылай келе айтарымыз, бүгінгі күні көктемгі егін егу науқаны басталды, ал күзде шаруалар егіндерін қамбаларына жинаған соң жылдағы қайталанатын өзекті проблемаларды болдырмауымыз қажет. Осы орайда жүйелі және түбегейлі шаралар қолданбасақ саланың одан әрі банкроттыққа ұшырауына әкеп соқтырады.

Президенттің агроөнеркәсіп саласында қайта өңделген өнім экспорты бойынша 70 пайызға қол жеткізу жөнінде қойған міндетінің орындалмау қаупі бар.

Құрметті Олжас Абайұлы! Баяндалғандардың негізінде келесі мәселелерді ұсынамыз:

1) автоматты режимде экспорттау кезінде қосымша құн салығының оңайлатылған қайтарымын және көлік шығындарының бір бөлігін өтеу бойынша уақытылы қамтамасыз ету;

2) Қазақстанға қатысты саудада тарифтік емес және тарифтік шектеу шараларын жүзеге асыратын елдерге айна шараларын (зеркальные меры) енгізу;

3) «Бірыңғай терезе» қағидаты бойынша экспорттық құрылымды құру және Қытай Халық Республикасының сауда нарығын кеңінен игеру;

4) ауыл шаруашылығы тауарын өндірушілері өңдеуге тапсыратын көлемдерді субсидиялау тетіктерін әзірлеу;

5) Өзбекстан аумағы арқылы теміржол тасымалының транзиттік тарифін азайту және үздіксіз тасымалдау процесін шешу.

Айтылған ұсыныстарды ескеріп, Қазақстан Республикасының 2029 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспарының әзірленіп жатқан жобасы шеңберінде астық саласының нарығын мемлекеттік қолдау және реттеу жөніндегі бірыңғай тәсілдерін әзірлеу қажет.

Елімізде орын алған төтенше жағдай малдың аузы көкке, халықтың аузы аққа тиетін, жердің тоңы жібіп, егістік науқаны басталатын уақытқа тап келіп отыр. Аталған жағдайлар

шаруаларға қолбайлау болмауы керек. Өзекті мәселелерді алдын ала болжап, саралап, жан-жақты пысықтап, нақты шараларды қолдануларыңызды сұраймыз.

Ізгі ниетпен депутаттар С. Дүйсембинов, О. Булавкина, Ж. Жөргенбаев, Е. Әйткенов, А. Өтеғұлов, С. Арубаев, Ғ. Сарыбаев, А. Толамисов». Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Арубаев Сәкен Қаланұлына беріледі.

АРУБАЕВ С.Қ. Рақмет, құрметті Мәулен Сағатханұлы.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне арналады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Ағымдағы жылдың 7 ақпанындағы Үкіметтің кеңейтілген отырысында Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев: «Ауыл шаруашылығының дамуын тежеп тұрған кедергілерді бәріміз білеміз. Басты түйткіл – жылдар бойы қажетті қаржының жеткілікті бөлінбеуі. Инвестицияның тапшылығы техниканың тозуына, егіннің бітік және еңбектің өнімді болмауына әкеледі. Сондықтан ауыл шаруашылығына бөлінетін қаржыны барынша, тіпті, мүмкіндік болса, екі есе арттыру қажет. Оған бюджеттен ғана емес, басқа да қаржы көздерінен, соның ішінде екінші деңгейдегі банктерден қаражат тартқан жөн. Көктемгі егіс науқанына және күзгі жиын-терінге жеңілдікпен берілетін несиені 1,5 триллион теңгеге дейін арттыру керек» – деп баса айтқан болатын.

2023 жылы Жамбыл облысында «Агроөнеркәсіптік кешенді дамыту жөніндегі 2021 – 2025 жылдарға арналған ұлттық жоба» аясында 30,6 миллиард теңге қаржы бөлініп, 11 мыңнан астам шаруаға қолдау көрсетілген болатын. Ал биылға белгіленген 9,8 мың гектар қант қызылшасын орналастыру нормативіне сәйкес өндірілетін 346 мың тонна өнім көлеміне қажетті қаражат 8,6 миллиард теңгені құрағанымен, бұл бағытқа 2 миллиард теңге ғана жоспарланған. Оған қосымша минералды тыңайтқыштарды субсидиялауға қажетті 3,1 миллиард теңгенің қаралмағаны тағы бар.

Негізгі мәселелердің бірі – доңғалақты тракторлар мен комбайндарды 10 пайызға жеткізу болатын. Ал шаруалардың өз қаражаты есебінен техниканы сатып алуға мүмкіншілігі төмен.

Бүгінгі күні техниканы және технологиялық жабдықты сатып алуға несие беру, сондай-ақ лизинг кезінде сыйақы мөлшерін субсидиялау бағдарламасы аясында бастапқы аванстық төлем жүргізу арқылы өз шешімін табуда. Дегенмен бұған дейін жасалған шарттар бойынша субсидиялар сомасы мен алдағы қарастырылатын жобаларға аванстық төлемдер өтелген жағдайда «ҚазАгроҚаржы» АҚ арқылы қосымша 100 бірлік әртүрлі техникалармен қамтуға мүмкіндік бар. Бірақ бұл шешімін таппаған мәселелердің қатарында қалып отыр. Одан бөлек осы жылға мал шаруашылығын дамытуға 5,3 миллиард теңге қаржы бөлінгенімен өткен жылдан қалған қарыз 2,6 миллиард теңгені құрап, мал шаруашылығының да мазасы болмай тұр. Сол сияқты биылға инвестициялық субсидиялау бағдарламасына бөлінген 6,7 миллиард теңге қаржының 91 пайызы тағы өтпелі қарызға бағытталмақ.

Жалпы, облыста агроөнеркәсіп кешенін дамытуға бөлінген 19 миллиард теңгенің 12,5 миллиард теңгесі өткен жылдың өтпелі қарыздарын жабуға бағытталғанын жеткізгім келеді. Бұл бағыттағы жұмыстар қалай нәтиже берері түсініксіз, қаржының басым бөлігі қарызға қарап тұр. Ал бұл бағдарламамен шаруалар қажетті техника, құрал жабдықтар мен су үнемдеу технологияларын алулары керек болатын. Осының салдарынан биылғы жылға

жоспарланған қант қызылшасы алқабын ұлғайту, жеткілікті көлемдегі тыңайтқыштар және қажетті ауыл шаруашылығы техникаларын сатып алу бағытындағы шаруалардың сұранысын толық қамтамасыз ету мүмкіншілігі шектелуде. Нәтижесінде бір ғана Жамбыл облысында өткен жылғы қарыздарды өтеумен қатар биылғы аталған бағыттарға 28,8 миллиард теңге қаржы қажеттілігі бүгінгі күні туындап отыр.

Жоғарыда айтылғандардың негізінде Үкіметтен Мемлекет басшысының тапсырмасын іс жүзінде орындау мақсатында Жамбыл облысының агроөнеркәсіптік кешенінің 2023 жылдан қалған қарыздарын өтеуге және 2024 жылға қолдау көрсету үшін тиісті қаржы қарастыруды, бұл жағдай республикамыздың барлық аймақтарында орын алып отырған өзекті мәселе екенін жеткізе отырып, барлық бағыттар бойынша тиісті зерделеу жұмыстарын жүргізіп, нақты шаралар қабылдауды сұраймыз.

Құрметпен С. Арубаев, Б. Орынбеков». Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Орынбеков Бекболат Серікбекұлына беріледі.

ОРЫНБЕКОВ Б.Б. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Ағымдағы жылдың 7 ақпанында Мемлекет басшысы Үкіметтің кеңейтілген отырысында елдегі экономикалық жағдайдың бірқатар негізгі міндеттеріне назар аударды, атап айтқанда, бюджет және салық саясатының тиімділігін арттыру міндеті. Ол соңғы бес жылда бюджет тапшылығының көлемі 11 триллион теңгеден асқанын атап өтті. Бұл Үкіметтің алдында бюджетті тиімді басқару мен оның параметрлерін сапалы болжау міндеті тұрғанын көрсетеді. Сонымен қатар елдің көлік-логистикалық әлеуетін нығайтуға нақты тапсырма берілген болатын.

Республикалық маңызы бар жолдардың жалпы ұзындығы 24,9 мың шақырым. Оның ішінде қанағаттанарлық 18 мың шақырымды, ал қанағаттанарлықсыз 3,4 мың шақырымды құрап отыр. Жөндеу және қайта жөндеу жұмыстарымен 3,5 мың шақырым қамтылған.

2017 жылы басталған еліміз үшін маңызды Қарағанды, Ақсу-Аюлы, Балқаш, Сарышаған, Бұрылбайтал, Құрты елді мекендерін қамтитын ұзындығы 1 мың 113 шақырымды құрайтын «Астана – Балқаш – Алматы» тас жолының жөндеу жұмыстары әлі аяқталмағаны атап өтілді.

Одан басқа бес жылдан астам уақыт бойы ұзындығы 217 шақырым «Атырау – Астрахань», 96 шақырым «Ақтөбе – Қандыағаш», 768 шақырым «Талдықорған – Өскемен» бағытындағы республикалық жолдар жөнделіп келеді. Оларды биыл аяқтау тапсырылды.

Бұған дейін Қарағанды облысындағы жұмыс сапарында оннан астам елді мекенді қамтитын жалпы ұзындығы 651 шақырымға созылған «Қарағанды – Балқаш» және «Балқаш – Бұрылбайтал» бағытындағы жолдардың құрылысын сынға алып, жұмыстардың баяу жүріп жатқанына назар аударды. Сонымен қатар Қарағанды облысы арқылы Қазақстанның оңтүстігі мен солтүстігін жалғайтын негізгі магистраль болғандықтан автожолдардың сапасы өңірдің дамуына ерекше ықпал ететіні еске салынды.

Қазіргі таңда «Орталық – Оңтүстік» көлік дәлізі құрылуда. Балқаш қаласы арқылы өтетін жолдың жұмыстарының мерзімдері бірнеше рет ауыстырылды. Ұзындығы 513

шақырымға жалғасқан бес елді мекенді байланыстыратын «Қарағанды – Жезқазған» тас жолының маңыздылығына тоқталды.

Ұзындығы 500 шақырымнан асатын бұл жолды жөндеу орталық аудандармен байланысты жақсартуға және жүк ағынын ұлғайтуға мүмкіндік беріп, Ұлытау облысының дамуына оң әсерін тигізеді. Осылайша екі облыстың инвестициялық және туристік бағытының ұлғаятынына айрықша мән берілді.

Президенттің Ұлттық құрылтайдың үшінші отырысында сөйлеген сөзінде жол желісін салу және қайта құрудың экономиканың дамуына беретін қуатты серпіні туралы айтылған.

Аталған отырыстағы Мемлекет басшысының тапсырмаларын орындау мақсатында 15 наурыздағы өткен кеңесте жолдарды жөндеуге және салуға шамамен 1 триллион теңге инвестиция бағытталған болатын. Алайда Көлік министрлігі құрылыс бойынша тапшылықты жабу үшін Еуразиялық даму банкінен қосалқы ұзақ мерзімді қаражат іздеп жатқаны белгілі болды. Қаражат көлемі бүгінгі күні анықталуда. Осыған орай басталған жобаларды қаржыландырудың жетіспеушілігі орын алатын болса жүктелген міндеттердің тек жоспар болып қала беру қаупі бар.

Жоғарыда аталған мәселелерге байланысты келесі сұрақтар туындап отыр:

Біріншіден, «Атырау – Астрахань», «Ақтөбе – Қандыағаш», «Күрті – Қапшағай», «Қарағанды – Балқаш» қалаларындағы қайта құру жобалары әлі күнге дейін тиісті қаржыландырумен қамтамасыз етілмеген себебі неде? Оларды бюджет қаражаты есебінен қосымша қарыздарсыз аяқтауға мүмкіндік бар ма?

Екіншіден, осы жобаларды аяқтауға Еуразиялық даму банкінен қарыз алу қаншалықты мүмкін? Жаңа қарыздарды тарту рәсімдері ұзаққа созылып, төлем мерзімдері бұзылмай ма немесе құрылысқа тартылған мердігерлік ұйымдар алдындағы міндеттемелердің уақытылы орындалуына кедергі болмай ма?

Үшіншіден, бюджеттен жабылмайтын жалпы қаржы тапшылығы қандай? Көлік министрлігінің 12 мың шақырым жолды қамтитын ұзақ құрылыстарды аяқтау және жаңа жобаларды іске асыру бойынша нақты қандай жоспары бар?

Төртіншіден, еліміздің бірқатар өңірлерінде орын алып жатқан су тасқыны салдарынан көлік жолдарын қайта қалпына келтіру жұмыстары бойынша қандай шаралар жүргізіледі және оған жұмсалатын қаражат мәселесі қалай шешілмек?

Құрметті Олжас Абайұлы, депутаттық сауалды қарау нәтижелері бойынша белгіленген мерзімде жазбаша жауап беруіңізді сұраймын.

Құрметпен Сенат депутаттары Б. Орынбеков, С. Мәкежанов, С. Карплюк, Н. Бекенов, Н. Ниязова, А. Нұғманов, Б. Орынбасаров, С. Өтешов, С. Арубаев».

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Сарыбаев Ғалиасқар Төлендіұлына беріледі.

САРЫБАЕВ Ғ.Т. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі Бектенов Олжас Абайұлына жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Бүгінгі күні елімізде орын алған су тасқыны жанымызға батты, жүрегімізді сыздатты. Мемлекет басшысы өз үндеуін жолдады. Табиғат ананың жер сілкінісі, өрттердің, су тасқынының алдында адамзаттың әлі де болса дәрменсіз екенін көрсетті.

Қазақстандық жерді қашықтықтан зондтау спутниктерінен алынған ғарыштық суреттер экологияда, ауыл шаруашылығында, су, жер ресурстары мен жер қойнауын ұтымды пайдалану міндеттерін шешуге көмектеседі. Сол себепті аэроғарыш саласын дамыту елімізде кез келген төтенше жағдайдың алдын алу, қорғаныс пен қауіпсіздікті қамтамасыз етудің басты құралы болмақ.

Ертең әлемдегі ең маңызды ғарыш ресурстарының бірі «Байқоңыр» космодромынан адамзаттың ғарыш кеңістігіне алғашқы қадам басқанына 63 жыл толады.

Бүгінгі таңда аэроғарыш саласында қалыптасқан жағдай бізді қатты алаңдатады.

Бірінші. Тәуелсіздік жылдары ғарыш саласын дамытудың төрт мемлекеттік бағдарламасы іске асырылды.

2014 жылы төртінші бағдарлама аяқталып, басқа стратегиялық тұжырымдама қабылданбады. Осыған орай ғарыш саласын дамытудың ұзақ мерзімді мемлекеттік бағдарламасын әзірлеу керек және де мемлекеттің қауіпсіздігін қамтамасыз ететін негізгі сала ретінде аэроғарыш комитетіне ұлттық мәртебе беру мәселесін қарастырған жөн.

Екінші. 2025 жылғы бюджетте мүлдем қаржы көзделмегендіктен ғылыми-зерттеу және тәжірибелік-конструкторлық қызметтерінде бұрын басталған жобалардың аяқталмай қалу қаупі бар. «KazSat-2», «KazSat-3» спутниктерінің ресурстары 2026 жылға дейін ұзартылды, алайда мемлекеттік қолдаудың болмауынан «KazSat-3R» спутнигі ғарышқа ұшпай қалуы мүмкін. Сондай-ақ мемлекеттік сатып алу, технологиялық процесс саласында белгілі бір артықшылықтар мен жеңілдіктер беру арқылы құрастыру-сынау кешенінің жұмысын ерекше назарға алған дұрыс.

Үшінші. Кейінгі жылдары «Байқоңыр» космодромында коммерциялық ұшулар тоқтады, соның салдарынан сұраныс төмендеді. Осы кешеннің қабілеттілігін сақтап қалу, жұмыс орындарын құру және ұлттық мамандар корпусын қалыптастыру мақсатында «Бәйтерек» жобасын іске асыруды жалғастыру қажет.

Инвесторларды тарту мақсатында аэроғарыш саласын үдемелі жобалар ретінде Қазақстан Республикасының басым бағыттарының тізбесіне енгізген жөн.

Төртінші. Аэроғарыш жобаларының ұзақ мерзімдері, қаржыландырудың жеткіліксіздігі кадрлардың басқа салаға ауысуына, шетелдерге жаппай кетуіне әкелуде. Бұл салада кадрларды дайындау ұзақ мерзімді талап етеді. Инженер мен космонавт әрбір ұшу жобасында әзірлеуден бастап барлық дайындық циклдарынан өтуі қажет. Осыған орай дарынды жастарға оқу гранттарын бөлу, студенттер үшін практикалық алаң беру, арнайы стипендиялар белгілеу, әлеуметтік қолдау шаралары арқылы болашақ ғалымдарды дайындау керек.

Бесінші. «Байқоңыр» айлағының «Крайний» аэродромында Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану мәселесі осы уақытқа дейін Ресеймен нормативтік-құқықтық құжаттармен реттелмеген. Бұл мәселе дереу келісуді және шешуді талап етеді.

Құрметті Олжас Абайұлы! Сізге депутаттық сауалдың толық нұсқасы жолданады, жоғарыда көтерілген мәселелер бойынша шешімдер қабылдауыңызды сұраймыз.

Құрметпен Сенат депутаттары Ғ. Сарыбаев, Ж. Асанова, С. Дүйсембинов, С. Ершов, Б. Жексенбай, Н. Жүсіп, Д. Қыдырәлі, А. Лукин, А. Сатвалдиев, А. Толамисов, Г. Шиповских». Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Сөз депутат Мәкежанов Сұлтанбек Алмасбекұлына беріледі.

МӘКЕЖАНОВ С.А. Рақмет, құрметті Төраға.

Депутаттық сауал Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне жолданады.

«Құрметті Олжас Абайұлы! Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес қазіргі уақытта Қазақстан Республикасының Үкіметі 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енуі тиіс жаңа Салық кодексін әзірлеу барысында біраз жұмыстар жасауда. Бірақ Салық кодексі күрделі және көлемді заң болғандықтан оны қарау біраз уақытты қажет ететіні белгілі. Сондықтан Парламент депутаттары кодекстің әрбір нормасын мұқият зерделеп, талдау жүргізіп, өз ұсыныстарын енгізуі қажет. Нәтижесінде барлық азаматтар үшін сапалы және түсінікті заңды қабылдап, тиісінше Мемлекет басшысының тапсырмасын сапалы орындау үшін Үкіметке қысқа мерзімде жаңа Салық кодексін Парламенттің қарауына енгізу қажет.

Қазіргі уақытта Парламент Сенатының Қаржы және бюджет комитеті бизнес өкілдерімен және ел азаматтарымен қолданыстағы Салық кодексінің проблемалық мәселелерін талқылау бойынша көптеген кездесулер өткізді. Осыған байланысты келесі мәселелерді қарастыруыңызды сұраймыз:

Бірінші. Денсаулық сақтау министрлігінің мәліметі бойынша қант қосылған сусындарды ішу шамадан тыс толықтықты, 2-типті қант диабетінің, метаболикалық синдромның, жүрек-қан тамырлары ауруларының, соның ішінде жүректің ишемиялық ауруы, инсульт және бірқатар онкологиялық аурулардың даму қаупін арттырады.

Бүгінгі уақытта мектеп жасына дейінгі және мектеп жасындағы балалар бұл сусындарды үнемі тұтынатыны да белгілі, ал осы қант қосылған сусындарды тұтынатын 6-9 жас аралығындағы балалардың шамамен 16,7 пайызы шамадан тыс толықтық ауруына шалдыққан. Осыған байланысты құрамында қанты бар сусындарға литріне 200 теңгеге дейін мөлшерде акциздер енгізу орынды деп санаймыз, бұл өз кезегінде зиянды өнімді тұтынуды азайтады және бюджет кірістілігін арттырады деп есептейміз.

Екінші. Бүгін әлеуметтік саладағы медициналық, білім беру, ғылыми және басқа ұйымдар Салық кодексінде белгіленген шарттар сақталған кезде корпоративтік табыс салығын 100 пайызға төмендетуге құқылы, бірақ тапқан пайдаларынан басқарушыларына дивидендтер төлеуге құқықтары жоқ. Осылайша әлеуметтік саланың экономикадағы маңызды салалардың бірі екенін ескере отырып, олар үшін корпоративтік табыс салығын 10 пайыз көлемінде бекітіп және оларды ынталандыру үшін табыстарынан басқарушыларына дивидендтер төлеу құқығын беру әділетті болар еді деп ұсыныс енгіземіз.

Третье. Просим рассмотреть вопрос по реформированию администрирования НДС, так как действующий порядок администрирования налога на основе электронных счетов-фактур приводит к налоговым разрывам. Основные причины – это выписка фиктивных

электронных счетов -фактур, уклонение от уплаты налога, неуплата НДС, сокрытие дохода и так далее.

В связи с чем необходимо внедрить систему платежей НДС «е-Тамга», которая достоверно обеспечит своевременные уплаты, сократит контрольные мероприятия и обеспечит автовозврат НДС.

Четвертое. В настоящее время бизнес часто затрагивает вопросы по пилотным проектам, так как пилотные проекты запускаются в виде приказов, в них устанавливается иной порядок налогового администрирования и иное исполнение налогового обязательства.

Считаем необходимым рассмотреть в новом кодексе отдельный раздел или главу для пилотного проекта, чтобы весь механизм требования к налогоплательщикам с целью оценки эффективности и целесообразности был изложен на законодательном уровне.

Также необходимо рассмотреть вопрос в части участия бизнеса в проекте на добровольной основе и без штрафных санкций.

Пятое. В настоящее время камеральный контроль приводит к многочисленным спорам между бизнесом и налоговыми органами, по сути, являясь дистанционной налоговой проверкой. В связи с чем необходимо пересмотреть концепцию уведомления об устранении нарушений на концепцию о предполагаемых превентивных расхождениях.

Кроме того, полагаем необходимым в новом Налоговом кодексе повторно поднять вопрос исключения индивидуального подоходного налога при пенсионных выплатах и ряд других предложений, которые отражены в полном тексте депутатского запроса.

Құрметті Олжас Абайұлы! Депутаттық сауалға заңда белгіленген мерзімде толық жазбаша жауап беруіңізді сұраймыз.

Құрметпен Қаржы және бюджет комитетінің мүшелері».

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз депутат Жексенбай Бибигүл Нұрғалиқызына беріледі.

ЖЕКСЕНБАЙ Б.Н. Рақмет, Мәулен Сағатханұлы.

Біздің депутаттық сауалымыз Қазақстан Республикасының Премьер-Министріне жолданады.

Уважаемый Олжас Абаевич! Наряду с природными катаклизмами, после трагедии в Российской Федерации в ТРЦ «Крокус Сити Холл» одной из самых актуальных тем стала безопасность в местах массового скопления людей.

В Казахстане 7,9 миллиона квадратных метров торговых площадей, половина из которых находится в Алматы, четверть – в Астане, остальные расположены в региональных городах.

Эксперты считают, что только пятая часть из этих площадей отвечает критериям качества и безопасности. Уровень качества торговых объектов в стране уступает большинству развитых стран.

В ТРЦ размещаются сотни разнообразных торговых объектов, а также кафе, рестораны, кинотеатры, батутные и игровые помещения. Это место, где люди совершают покупки и проводят свое свободное время. В связи с чем их нахождение в торговом центре должно быть прежде всего безопасным. Например, посещаемость одного из самых больших

ТРЦ «Хан Шатыр» в будние дни составляет 40-50 тысяч человек, а в выходные и праздничные дни достигает до 120 тысяч человек.

Согласно стандартам безопасности детские игровые комнаты в ТРЦ не должны находиться выше второго этажа и не далее 20 метров от эвакуационного выхода. Данные требования касаются любого общественного здания – торговых центров, кинотеатров и так далее. К сожалению, во многих торговых центрах детские игровые зоны размещены на верхних этажах, при этом не всегда предусмотрены пути эвакуации. Также на эвакуационных лестницах отсутствуют пандусы для передвижения лиц с ограниченными возможностями.

Необходимо также отметить, что в ТРЦ находятся десятки мест общественного питания на одном этаже, где собираются более тысячи людей в одно время, где с связи с использованием высокомошной техники для приготовления пищи риск возникновения пожара велик.

Согласно данным правовой статистики, в 2023 году за нарушение и невыполнение требований пожарной безопасности зарегистрировано 13978 административных правонарушений. Практически везде найдены грубейшие нарушения противопожарной безопасности. Захламленные эвакуационные выходы, многие из которых закрыты на ключ, а то и заперты на цепь, наличие просроченных огнетушителей, а то и их отсутствие, беспорядок с системами сигнализации и пожаротушения – это лишь самые типичные выявленные нарушения.

По мнению экспертов, слабые звенья – это эксплуатация зданий и подготовка персонала. Служба безопасности ТРЦ должна на постоянной основе проводить инструктаж работников, чтобы каждый рядовой персонал мог работать со всеми системами, грамотно вести себя в чрезвычайной ситуации.

ТРЦ должны быть снабжены высокотехнологичными системами пожарной сигнализации, способными управлять другими техническими системами здания по специальному алгоритму, позволяющему в определенное время защитить всех людей от опасных факторов пожара, тем самым дать им возможность и достаточно времени, чтобы безопасно эвакуироваться.

К примеру, в небоскребах мирового торгового центра в Нью-Йорке системы безопасности были на высшем уровне, но 11 сентября 2001 года только постоянные тренировки помогли эвакуировать 2700 сотрудников банковского холдинга «Морган Стэнли». Из этой компании погибли лишь семь человек, которые проигнорировали сообщение об эвакуации.

Также необходимо отметить, что в последнее время страны мирового сообщества сталкиваются с террористическими актами. Поэтому общественный порядок и безопасность – главные условия успешного проведения крупных международных спортивных мероприятий. Как известно, в сентябре планируется проведение Всемирных игр кочевников в Астане. В соревнованиях примут участие около 4 тысяч спортсменов из более 100 стран мира. Ожидается, что спортивные соревнования и культурные мероприятия посетят более 100 тысяч туристов.

Эффективное обеспечение безопасности во время проведения таких крупных спортивных мероприятий возможно лишь при учете уже накопленного зарубежного и отечественного опыта в этой сфере, а также при разработке комплекса организационных и

правовых мер обеспечения безопасности, направленных на предотвращение возникающих угроз проводимому мероприятию.

Уважаемый Олжас Абасевич, в связи с вышеизложенным просим обратить внимание на усиление охраны на входах в ТРЦ, аэропорты, вокзалы и других мест скопления людей (увеличение количества охранников, снабжение их спецсредствами), проведение инструктажа с сотрудниками, а также тренировочные эвакуации и дополнительные тестирования работ систем обеспечения эвакуации (световые табло, разблокировка дверей и остановка эскалаторов), речевого оповещения. А также перед летними каникулами в школах и высших учебных заведениях с участием учащихся провести специальные учебные тренировки по общественной безопасности.

О результатах рассмотрения депутатского запроса и принятых мерах по их реализации просим дать письменный ответ в установленный законом срок.

С уважением, депутаты Сената Парламента Республики Казахстан Жексенбай, Ершов, Сарыбаев, Кыдырали».

ТӨРАҒА. Құрметті әріптестер, басқа депутаттық сауалдар жоқ. Осымен Сенат отырысын жабық деп жариялаймын. Баршаңызға рақмет. Сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

М. ӘШІМБАЕВ

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ
2024 жылғы 11 сәуір

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне халықтың көші-қоны және қылмыстық-атқару жүйесі салаларындағы заңнаманы жетілдіру мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (бірінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам совершенствования законодательства в сферах миграции населения и уголовно-исполнительной системы», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (первое чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі С.Т. МЕДЕБАЕВТЫҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам МЕДЕБАЕВА С.Т. 1

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

НҰҒМАНОВ А.Ш. 3

САРБАСОВ А.Ә. – Қазақстан Республикасының Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау бірінші вице-министрі, первый вице-министр труда и социальной защиты населения Республики Казахстан 4

АҚҚОЖИНА Б.Б. 5

ЛЕПЕХА И.В. – Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің орынбасары, заместитель Министра внутренних дел Республики Казахстан 5

ҚАПБАРОВА А.Ж. 6

ЛЕПЕХА И.В. 6

ЛУКИН А.И. 7

ЛЕПЕХА И.В. 7

ТОЛАМИСОВ А.Ғ. 7

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен

толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (бірінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам обеспечения прав женщин и безопасности детей», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (первое чтение)

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі қабылдаған «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (бірінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях по вопросам обеспечения прав женщин и безопасности детей», принятом Мажилисом Парламента Республики Казахстан (первое чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі Ж.Б. АСАНОВАНЫҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам АСАНОВОЙ Ж.Б. 9

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ҚЫДЫРӘЛІ Д.Қ.	12
ЗӘКИЕВА Д.Б. – Қазақстан Республикасындағы Бала құқықтары жөніндегі уәкіл, Уполномоченный по правам ребенка в Республике Казахстан	13
ОСПАН Е.С. – Қазақстан Республикасының Оқу-ағарту вице-министрі, вице-министр просвещения Республики Казахстан	13
ЛЕПЕХА И.В. – Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің орынбасары, заместитель Министра внутренних дел Республики Казахстан	14
НИЯЗОВА Н.Н.	14
ОСПАН Е.С.	15
КОЧЕТОВ Е.Д. – Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат вице-министрі, вице-министр культуры и информации Республики Казахстан	16
РАХМЕТОВА Ә.Қ.	16
СҮЛЕЙМЕНОВА Ж.Д. – Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты, депутат Мажилиса Парламента Республики Казахстан	17
ОСПАН Е.С.	18
РЫСБЕКОВА Л.Т.	18
ОСПАН Е.С.	19
МЕДЕБАЕВ С.Т.	20
ЛЕПЕХА И.В.	20
БУЛАВКИНА О.А.	21
ЛЕПЕХА И.В.	21
ҚАДЫРБЕК М.Б.	23

БЕКНАЗАРОВ Н.Қ.	24
----------------------	----

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (екінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам обеспечения прав женщин и безопасности детей» (второе чтение)

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне әйелдердің құқықтары мен балалардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңы жөнінде (екінші оқылым)

О Законе Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях по вопросам обеспечения прав женщин и безопасности детей» (второе чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі Ж.Б. АСАНОВАНЫҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам АСАНОВОЙ Ж.Б.25

Депутат С.Ж. ШАЙДАРОВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата ШАЙДАРОВА С.Ж. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.27

Депутат Р.Р. РҮСТЕМОВТИҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата РҮСТЕМОВА Р.Р. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.29

Депутат О.В. БУЛАВКИНАНЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата БУЛАВКИНОЙ О.А. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.30

Депутат С.М. ДҮЙСЕМБИНОВТИҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата ДҮЙСЕМБИНОВА С.М. к Премьер-Министру Республики Казахстан Бектенову О.А.32

Депутат С.Қ. АРУБАЕВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата АРУБАЕВА С.К. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Бектенову О.А. 34

**Депутат Б.Б. ОРЫНБЕКОВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата ОРЫНБЕКОВА Б.Б. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Бектенову О.А. 35

**Депутат Ғ.Т. САРЫБАЕВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата САРЫБАЕВА Ғ.Т. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Бектенову О.А. 36

**Депутат С.А. МӘКЕЖАНОВТЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата МАКЕЖАНОВА С.А. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Бектенову О.А. 38

**Депутат Б.Н. ЖЕКСЕНБАЙДЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-
Министрі О.А. Бектеновке депутаттық сауалы**

Депутатский запрос депутата ЖЕКСЕНБАЙ Б.Н. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Бектенову О.А. 39

ШЖҚ-дағы «Материалдық-техникалық
қамтамасыз ету басқармасының
инженерлік орталығы» РМК директорының
міндетін атқарушы

Н. Уразбаев

Стенографиялау қызметінің
басшысы

Г. Молдашева